

Καλά Χριστούγεννα και ευτυχισμένος ο νέος Χρόνος 2020!

Με την ευκαιρία των εορτών των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς η «Ελευθερόπολις», τα Διοικητικά Συμβούλια του Συλλόγου Αρμενιανών Αττικής «ο Κριτοβουλίδης» και του Πολιτιστικού Συλλόγου Αρμενίων, απευθύνουν σε όλους τους Αρμενιανούς, όπου και αν βρίσκονται, θερμές ευχές για υγεία, χαρά και προκοπή!

Τα κάλαντρα της Πρωτοχρονιάς

Αρχιμηνιά κι αρχικρονιά,
ψηλή μου δεντρολιβανιά
κι αρχή καλός μας χρόνος,
εκκλησιά με τ' άγιο θρόνος.

Κι αρχή που βγήκε ο Χριστός,
Άγιος και Πνευματικός
στη γη να περπατήσει,
και να μας καλοκαρδίσει.

Άγιος Βασίλης έρχεται,
άρχοντες το κατέχετε
από την Καισαρεία,
συ σ' αρχόντισσα κυρία.

Βαστά εικόνα και καρτί,
ζαχαροκάρδιο - ζυμωτή
καρτί και καλαμάρι,
δες κι εμέ το παλικάρι.

Βασίλη πόθεν έρχεσαι,
και δε μας καταδέχεσαι.

Κάτσε να φας, κάτσε να πεις,
κάτσε τον πόνο σου να πεις
Κάτσε να τραγουδήσεις,
και να μας καλοκαρδίσεις

Χρόνια πολλά - Καλή χρονιά!

Χριστούγεννα 2019

Σχολική φωτογραφία Δημοτικού Σχολείου Αρμενίων 1923

Διακρίνονται οι δάσκαλοι: Παπα-Στάθης Πανηγυράκης από το Πρόβαρμα, Αδριανή Πανηγυράκη το γένος Μελισσάκη και Κατίνα Παπαγιαννάκη το γένος Τζουσιτάκη.

Ευχές και Βασιλόπιτες

Ο Σύλλογος Αρμενιανών Αττικής «Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ» εύχεται στα μέλη και τους φίλους του, με την ευκαιρία των εορτών των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς Χρόνια Πολλά και Ευτυχές το Νέο Έτος 2020! Παράλληλα, σας ενημερώνει και σας προσκαλεί στην κοπή της Αγιοβασιλόπιτάς του, στις 2 Φεβρουαρίου 2020 ημέρα Κυριακή και ώρα 10.30 π.μ., στο Μεζεδοπωλείο «Εξωστρεφής», Πλαταιών 36, Μεταξουργείο, στον ίδιο χώρο με πέρυσι, τηλ. 210 3411615.

Η Ομοσπονδία Σωματείων Αποκορώνου και ο Σύλλογος Φρεδιανών Αττικής η «ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑ» κόβουν τις Βασιλόπιτες τους με τις ευλογίες του Σεβασμιοτάτου Μητροπολίτου μας Κυδωνίας και Αποκορώνου κ.κ Δαμασκηνού, στις 16 Φεβρουαρίου 2020 και ώρα 11π.μ, στην Κρητική Εστία -Στράβωνος 12 στο Παγκράτι. Παράλληλα θα γίνει η παρουσίαση του βιβλίου για το Μακεδονομάχο οπλαρχηγό Λεωνίδα Παπαμαλέκο από το Βάμο. Συγγραφέας του βιβλίου ο απόγονος και εγγονός του, κ. Μανώλης Κωνσταντουδάκης.

Τα Διοικητικά Συμβούλια

Στο τεύχος που έχετε στα χέρια σας, μπορείτε να διαβάσετε...

- ➔ σελ. 2: Δεν ξανάβγαλα άχνα, του Γ. Καπριδάκη
- ➔ σελ. 2: Αρμενιανά γλυκά, της Α.Μ.
- ➔ σελ. 3: Η Ροδαρά μας, του Χαράλαμπου Ελευθεροπολίτη
- ➔ σελ. 4 & 5: Ένα καλοκαίρι γεμάτο εικόνες, του Μανώλη Ευθ. Πιπεράκη
- ➔ σελ. 6 & 7: Το Γραμματσάκι μας, του γερω-Χαράλαμπου
- ➔ σελ. 8: Οι παλαικές μας φωτογραφίες
- ➔ σελ. 9: Ο μικρόκοσμος του Αποκόρωνα

- στην ποίηση του Β. Κακατσάκη, της Πόπης Λαμπρινέα-Γαβριλάκη
- ➔ σελ. 10: Αρμενιανά ομοιοκατάληκτα, του παλιού Αρμενιανού
- ➔ σελ. 11: Τιμή για τους 164 εκτελεσθέντες του Αμαρίου, της Μαρίας Γαλανάκη
- ➔ σελ. 11: Διακρίσεις Αποκορωνιωτών στις εκλογές της Διεθνούς Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών, του Γιώργου Γιακουμινάκη
- ➔ σελ. 12 & 13: Μέρα κατοχής. Ας μας άκουγαν μια φορά!, της Μαίρης Τριπάκη-Κουντάνη

- ➔ σελ. 14: Μνήμη Βασίλη Καλαϊτζή Μουντάκι Χαιρέτη
- ➔ σελ. 15: Ευχαριστίες στον «Ελευθερόστομο», του Μανώλη Πιπεράκη
- ➔ σελ. 15: Μνήμη Μαρίας Ιωάννη Τσιτσιρίδη-Νικολάου, των Δημήτρη, Θεωρή και Νανάς Νικολάου
- ➔ σελ. 15: Επιστολή στην «Ε», της Τζένης Μπολανάκη
- ➔ σελ. 16: «Στην αρένα», η νέα ποιητική συλλογή του Σήφη Μιχελογιάννη

Δεν ξανάβγαλα άχνα

Εκία που τρώγαμε ψες τσιγαριαστό ριφάκι και τηγανιστές πατάτες ψημένες στα ξύλα σ' ένα μιτάτο ψηλά στα όρη, ρώτηξα τον μπάρμπα Μανούσο τον τυροκόμο, αν έχει φεισ μπουκ...

-Ετούτονα μόνο μας έλλειπε επαέ στην μαδάρα μπρε ανήψιο, το φείσμπουκι. -Δεν έχω εγώ τέτοιες αρρώστιες κοπέλι μου... εμένα το μόνο που μου βρήκανε προχθές που πήγα στο νοσοκομείο οι γιατροί ήτανε ο προστάτης... Αλλά οντε μούπενε ένας μουσάτος με την ποδιά να κατεβάσω το πατελόνι μου και να σκύψω για να μ'εξετάσει, εκακόβαλα πως θα με ντρακάρουνε κιόλας, κι ίσα ίσα που πρόκαμα κι έβαλα τα στιβάνια μου, κι από φύγει-φύγει... - Εντάξει βρε μπάρμπα δεν είσαι δα κι ο πρώτος, και κακώς έφυγες..., αλλά εγώ σε

ρώτηξα αν είσαι στο φείσ μπουκ.

-Άντε πάλι με το φείσμπουκι σου..., δεν το κατέεις μωρέ πως δεν ανακατώνομε εγώ με τουτανά τα σουχλιά μόνο παρέτησε με ήσυχο..., ίντα με ρωτάς και ξαναρωτάς, να ακούει κι η κουζουλή η γυναίκα μου να πάρει αέρα.

-Δεν είναι άντρα μου κακό πράμα το φείσ, ούλες στο χωριό έχουνε, ούλες σου λέω, ακόμα κι η συμπεθέρα μας η Μαριγώ έχει το καλλίτερο, και προχθές ανέβασε τον ξινόχοντρο απλωμένο στα κεραμίδια σε πιταρίδες, μαζί με μια φωτογραφία τζη... και εκία να δείς λάικ και ευκές που τσι έκαμαν οι φίλες τζη... και τι χρυσοχέρα που είσαι, και τι προκομμένη, και τι κούκλα..., φτου φτού... να μην σε μαθιάσουνε... και μόνο εγώ η κακομοίρα δεν έχω, λες κι είμαι κιαμιά παρακατιανή...

-Α, τέτοια θέλεις να μου κάνεις κι εσύ Ζαμπιά να με ξεφτιλίζεις, λες και δεν φτάνει η γλώσσα σου..., μην σου διώξει μωρή τροζή ν' αρχίξεις να σκαλίζεις κι εσύ τουτονά το ρουφιάνο, γιατί θα τ'αρπάξω και θα σου το κάμω χίλια κομμάτια στην κεφαλή σου...

-Κατάλαβες Ζαμπιά, γή να σου το ξαναπώ; -Και γιάε σ'αβιζιέρνω και σ'ένα αντράκι μου που τπνε ξεσμίλωσες..., μη σου διώξει κακομοίρη να βάλεις κιάνα φωτογραφιάκι στα ιντερνέτια με την μουτσούνα μου... γιατί θωρείς τπνε εκείνη νε την κατσούνα που κρέμεται...

Δεν ξανάβγαλα άχνα..., κι είχε και κάτι γκάγκλες μάγκλες η κατσούνα του...!!!

Γεώργιος Καπριδάκης

Αρμενιανά γλυκά

(και τη γλύκα τους να 'χετε, αναγνώστες μας)

ΜΕΛΟΜΑΚΑΡΟΝΑ

Υλικά

- 640 γραμμάρια λάδι
- 320 γραμμάρια ζάχαρη
- 160 γραμμάρια αλισίβα
- Χυμό τριών πορτοκαλιών και τη φλούδα τους ξυσμένη
- Ξύσμα ενός λεμονιού
- Αρκετή φλούδα μανταρινιού ψιλοκομμένη
- Ένα φλιτζάνι του καφέ κονιάκ
- Μία κοφτή κουταλιά της σούπας σόδα, την οποία διαλύουμε στο κονιάκ

Η "Ε" ενημερώνει ότι η ύλη για το επόμενο φύλλο θα πρέπει να έχει φτάσει στην εφημερίδα μέχρι 20/03/2020.

ελευθερόπολις

Τριμηνιαία έκδοση του Συλλόγου Αρμενιανών Χανίων «Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ» Εκδίδεται με τη συνεργασία της Τοπικής Κοινότητας Αρμένων

ΚΩΔΙΚΟΣ 4125

Εκδίδεται και διευθύνεται από συντακτική επιτροπή.

Δωρεές στον Τραπεζικό λογαριασμό Εθνικής Τράπεζας GR9001101560000015676103433

Εκδότης-Διευθυντής:

Γιάννης Σ. Τσακίρακις
Σουλίου 124, 173.42 Αγ. Δημήτριος
Τηλ. 210-99.16.613,
Email: itsakir@otenet.gr
www.armenoi.gr
ISSN 1109-3056

- Μισή κουταλιά του γλυκού κανέλα αλεσμένη
- Μισή κουταλιά του γλυκού γαρίφαλο αλεσμένο
- Ενάμισι, περίπου, κιλό αλεύρι.

Για το σιρόπι

- 2 φλιτζάνια μέλι
- 2 φλιτζάνια ζάχαρη
- 2 φλιτζάνια νερό
- 2 φλούδες κανέλα

Εκτέλεση

Ανάμειξη και δούλεμα υλικών

Δουλεύουμε το λάδι με το χέρι, μία ώρα το λιγότερο. Ρίχνουμε από λίγη-λίγη την αλισίβα, και μετά τα υπόλοιπα υλικά, με τελευταίο το αλεύρι, από λίγο-λίγο και αυτό. Τα ζυμώνουμε καλά, προσέχοντας στη ζύμη να μην μείνει κανένας σβώλος από αλεύρι.

Πλάσιμο της ζύμης, Ψήσιμο

Κόβουμε σε μικρά κομμάτια τη ζύμη, τα οποία πλάθουμε δίνοντάς τους ωοειδές σχήμα. Τα τοποθετούμε μετά σε λαμαρίνα ελαφρά βουτυρωμένη ή στρωμένη με μία βουτυρωμένη λαδόκολα. Βάζουμε κατόπιν την λαμαρίνα στην μεσαία σχάρα

του φούρνου, όπου τα ψήνουμε επί 20-25 λεπτά, σε 200 βαθμούς °C.

Μέλωμα

Ετοιμάζουμε το σιρόπι βράζοντας τα υλικά (μέλι, ζάχαρη, κανέλα, νερό). Ξαφρίζουμε το σιρόπι και βάζουμε στην κατσαρόλα λίγα-λίγα τα μελομακάρονα όπου τα αφήνουμε για 3-4 λεπτά. Στην πιατέλα που θα τα απλώσουμε μετά, τα αφήνουμε λίγο για να κρυσώσουν και κατόπιν τα περικλύουμε με το καυτό σιρόπι. Τέλος, τα πασπαλίζουμε με τριμμένο καρύδι.

ΛΑΔΟΚΟΥΛΟΥΡΑ

Υλικά

- Ενάμισι φλιτζάνι τσαγιού ζάχαρη
- Δυόμισι φλιτζάνια τσαγιού λάδι
- Ενάμισι φλιτζάνι τσαγιού νερό
- Μία κουταλιά του γλυκού σόδα
- Ένα κιλό αλεύρι
- Χυμό ενός λεμονιού

Εκτέλεση

Δουλεύουμε το λάδι με τη ζάχαρη, προσθέτοντας νερό, στο οποίο έχουμε βράσει τον χυμό του λεμονιού. Το αλεύρι το προσθέτουμε στο τέλος. Πλάθουμε τα κουλουράκια και τα ψήνουμε σε φούρνο μέτρια θερμασμένο.

ΚΟΥΛΟΥΡΑΚΙΑ ΚΑΝΕΛΑΣ

Χρησιμοποιούμε την ίδια συνταγή των λαδοκούλουρων, προσθέτοντας απλώς στο νερό εκτός από το λεμόνι πέντε φλούδες κανέλας που βράζουμε σε σιγανή φωτιά επί δέκα λεπτά.

A.M.

Η ροδαρά μας

Πέμπω σας χαιρετίσματα ένα ματσάκι ρόδα.

της Ροδαράς τούτης τα ρόδα
τα κορφολογά 'πο
τα περιβόλια της γραφής
ο Χαράλαμπος Ελευθεροπολίτης,
από τσ' Αρμένους τ' Αποκόρωνα
του νησιού τση Κρήτης

Μαντινάδες

Έχει ο θεός γυρίσματα
κι ο χρόνος μερονύχτια
και τα ψαράκια του γιαλού
πιάνονται με τα δίχτυα.

Εκλείδωσ' η καρδούλα μου
σαν τω Χανιώ την πόρτα
και δεν ανοίγει να γελά
καθώς εγέλα πρώτα.

Μα 'γω θα πάω στου καδή
και του καϊμακάμη
πως αγαπώ μια κοπελιά
να δω ίντα θα μου κάμει.

Δεν τόχω πως θα μ' αρνηθείς
και σ' άλλ' αγάπ' εμπήκα
Μόνο 'χω σκύλε για τσ' εκθρούς
πούκαμες κι εχαρήκαν.

Λάμπει το προσωπάκι σου
σαν τσ' εκκλησιάς το δίσκο
κι ολημερίς να σε θωρώ
ψεγάδι δεν σου βρίσκω.

Νάμουνε πετροκοτσυφός
νάμουνε χελιδόνι
να πήγαινα στσ' αγάπης μου
να μου διαβούν οι πόνοι.

Δε θέλω πλούσα κι άσκημη
μόνο φτωχή και κάλλη
γιατί τ' αμπελοχώραφα
δε μπαίνουν στην αγκάλη.

(από τη συλλογή της Ειρήνης
Παπαδάκη, «Λαογραφικά
σύμμεικτα Σητείας», 1938)

Μαροιμίες-Γνωμικά

Ντρέτος σαν τ' αγκίστρι
(ειρωνικά για όποιους δεν είναι
συνεπείς στις υποχρεώσεις τους)

Η γρα δεν είχε δαίμονα
κι εγόρασ' ένα χοίρο
(για όποιους δεν τους φτάνουν
οι δικές τους φροντίδες,
αλλά αναλαμβάνουν και ξένες)

Ίντα θα φάμε; Τον άνεμο
τηγανιστό και το βορρά σαλάτα
(λέγεται για μεγάλη φτώχεια
ή όταν δεν υπάρχει φαγητό)

Αινίγματα

Πάνω στο βουνό
φράγκος καπελάτος
και ζητά ψωμί κι αλάτι
και στο κάρβουνο να κάτσει
(ισθριανή ο)

Κοκκινομύτικο πουλί
τη γη τρυπά και βγαίνει
(ιλλυρσνιο ο)

Δυο πουλιά εις τον γκρεμό,
τό 'να τ' άλλο δε θωρούνε.
(υιρη ν)

Πάπλωμα παπλωματίζει,
θέτει κάτω και μουγκρίζει.
(υροσγγθ υ)

Μια γαϊδούρα φορτωμένη,
στη σπηλιά πάει και μπαίνει.
(υήριο οιο ιγριαοσ)

Καθαρογλωσσίδα

Ο παπάς εμέτρα μέτρα,
κι ύστερα τα ξαναμέτρα.

Μαντίλα μου χοντροξομπλη
με τη χοντροξομπλάρα
Απού σε χοντροξόμπλιασε
του χοντροξόμπλη η μάνα.

Πίτα σπανακόπιτα,
σπανακολαδοστακόπιτα.

Αθιβολές

«Ο Ψαργάς» μάρτυρας στο δικαστήριο

Στο επαρχιακό δικαστήριο
ο μάρτυρας καταθέτει:
-Ο Μανώλης ως το μεσημέρι
πότιζε τον κήπο του. Είναι
δίπλα στο δικό μου και τρα-
βούμε νερό από το ίδιο πηγάδι.
Ο Ψαργάς βρισκότανε μαζί με τσ'
αποδέλοιπους στον καφενέ, δεν
μπορεί το λοιπόν να τον ανακα-
τεύουνε σε τουτηνά την κλεψά.
Ο δικαστής, από την Παλιά
Ελλάδα, λέει στον γραμματικό
του Δικαστηρίου:
-Γράψε να κληθεί ο κ. Ψαργάς
να καταθέσει...

Αριστ. Ι. Κριάρης, «Αθιβολές»,
τόμ. Α', εκδ. Κνωσός, Αθήνα 1979)

Αόγου χάριν

«Ερωτόκριτος» μέρος Γ', στ. 1517-1602
(Κρήτη, γύρω στα 1610)

Ήρθεν η νύκτα η ύστερη, ήρθεν εκείνη η ώρα,
που μελετά ο Ρωτόκριτος να βγει όξω από τη Χώρα,
να πά 'να βρει την ξενιτιάν, το Ρήγα ν' αναπάψει,
και την καρδιά με τη βαφή τσ' απομονής να βάψει.

ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Λέγει τση: «Αφέντρα και Κερά, τσ' ώρες θωρώ σιμώνουν,
και φαίνεται μου κι ο ουρανός και τ' άστρη με πλακώνουν.
Τα μέλη μου ψυχομαχούν, η δύναμή μου εχάθη,
και πλιότερα πρικαίνομαι για τα δικά σου Πάθη.
Σε ποιά μερά να βουηθηθείς; Πώς να γελάς τον Κύρη;
Κι η νιοτή σου την παντρειάν ως πού να την-ε σύρει;
Εκείνος, με το Βασιλιόν του Βυζαντιού, κατέχω,
να κάμει γάμον κτάσσεται, κι έγνοιαν μεγάλην έχω.
Εις τούτο πώς να πορευτείς; κι ίντα ν' αποφασίσεις;
Κι ίντα λογής ν' αντρειευτείς, τον Κύρη να νικήσεις;
Παρακαλώ σε, μάτια μου, καλά να το λογιάσεις
ποια στρατά μέλλεις να κρατείς και ποιάν οδό να πιάσεις,
να μη σου πάρει τη ζωή, μηδ' άντρα να σου δώσει,
τόνα, γή τ' άλλο αν-ε γενεί, θέλει με θανατώσει.
Για να μπορείς να βουηθηθείς στο 'να γή στ' άλλο, κόρη,
έχε την έγνοια σου καλά, με φρόνεψη τα θώρει.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Με τη λαχτάρα εις την καρδιά, στο νουν περιορισμένη,
στά τσ' είπε απιλογήθηκε του Πόθου η πληγωμένη.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

«Διώξε τσι αυτούς τους λογισμούς, κι έγνοια καμιά μην έχεις.
Μη θες να με ξαναρωτάς το πράμα οπού κατέχεις.
κι εγώ στο νου μου τόβαλα κείνο που θέ να κάμω.
Θάνατο δε μου δίδουσι, μηδ' άλλο γάμο κάνω.
Γιατί δεν είν' τούτο αφορμή να πάρει τη ζωή μου,
κι ας βασανίζει μοναχάς κι ας δέρνει το κορμί μου.
Σαν πω, δε θέ 'να παντρευτώ, ο Κύρης μου α' μανίσει,
σα δικιμάσει μιά και δυό, χρειάν είναι να μ' αφήσει.
Και τα κουρφέα μας των η-δυό εκείνος δεν κατέχει.
τίβοτσι αν εφορέθηκε, κακό θεμέλιον έχει,
και γλήγορα διαβαίνουνσι εκείνα που λογιάζει,
κι αν του'ρθε λογισμός κακός, ογλήγορα σκολάζει».

ΠΟΙΗΤΗΣ

Εμίλειε κείνη σ' μια μεράν, εμίλειε αυτός στην άλλη,
μια παίδα τούς επαίδευγεν, ένας καημός, μιά ζάλη.
Δεν έχουν πλιο κι οι δυό καιρό τα Πάθη να μιλούσιν,
ήρθεν η ώρα η σκοτεινή, που θέ' να χωριστούσιν.
Ήστραψεν η Ανατολή κι εβρόντησεν η Δύση,
όντε τα χείλη του ήνοιξε για ν' αποχαιρετήσει,
και το Παλάτι εσειστήκε στον πόνον οπού εγρίκα,
όντε τα χέρια επίασασι κι αποχαιρετιστήκα.
Και τίς μπορεί να δηγηθεί ο-για την ώρα κείνη,
η Κόρη πώς επόμεινε κι Άγουρος πώς εγίνη;
Δεν έχου' γλώσσα να το πουν, χείλη να το μιλήσουν,
και μηδέ μάτια να το δουν κι αφτιά να το γρικήσουν.
Πούρι ήβιαζέν τους ο Καιρός κι εσίμωνεν η μέρα,
και γείς τ' αλλού τως σπλαχνικά εσφίξασι τη χέρα.
Κι ένα μεγάλο θάμασμα στο παραθύρι εγίνη,
οι πέτρες και τα σίδερα κλαίισι την ώρα κείνη,

Ένα καλοκαίρι γεμάτο εικόνες

Γράφει ο **Μανώλης Ευθ. Πιπεράκης**

Καλοκαίρι του 2019. Βρέθηκα και πάλι στη γενέτειρα, για να ξεφύγω από τη βασανιστική ζέση της Αθήνας, να ηρεμήσω και να ξαναφορτίσω τις μπαταρίες μου. Λες και βρισκόμουν για πρώτη φορά στα μέρη μας, άρχισα να ζω και να καταγράφω καταστάσεις και εικόνες, για να δώσω ενδιαφέρον στην καθημερινότητα. Ορίστε μερικές καταγραφές:

Πότε πέρασαν 365 μέρες από τον περασμένο Ιούλιο, ούτε που το κατάλαβα. Και όμως, τόσες πρέπει να πέρασαν, όπως ισχυρίζονται όσοι ξέρουν από ημερολόγια! Εγώ, πάντως, βρέθηκα και πάλι στο χωριό μας, για καλοκαιρινή ανάπαυλα. Και αυτό είναι που μετράει. Πρόγραμμα, όπως συνήθως. Μπάνιο εδώ κι εκεί, καφεδάκι στην πλατεία, παγωτό στον Τζίτζικα, καμιά στάκα στη Δροσοσταλιά ή στην Καρυδιά. Κάτι διαφορετικό, όμως, έμπαινε στο δρόμο και στο μάτι μου φέτος. Και αυτό ήταν το “Κιόσκι” του Μανούσου και της Μελπομένης. Άντεξα για λίγο τον πειρασμό, αλλά στο τέλος υπόκυψα. Πέρασα το κατώφλι του, προχώρησα στο βάθος και βρέθηκα σ’ ένα κρυφό παράδεισο. Δέντρα, σκιά, δροσιά, αναπαυτικά καθίσματα, σουχία και -στο βάθος του κήπου- πρωινή χαρά. Τι άλλο θα μπορούσε να ζητήσει ένας νέος της ηλικίας μου, που μόλις πατούσε το κατώφλι των 75; Το μόνο έξτρα, που θα μπορούσα να επιθυμήσω, ήταν ένας «γλυκός-βραστός», και αυτό εξήγησα από τον συμπαθέστατο και ευγενέστατο φίλο Μανούσο, πράγμα που το φρόντισε αμέσως.

Το “Κιόσκι” και ο Μανούσος

Δεύτερη φορά που... «σκόνταψα» στο Κιόσκι, ήταν λίγο πριν την επιστροφή μου στην Αθήνα.

Ανέβηκα και πάλι τα σκαλιά του καφέ Μανούσου. Αυτή τη φορά, έσβησα τα 75 από το μυαλό μου και κάθισα στα σκαμπό της εισόδου, παριστάνοντας τον εικοσιπεντάρη. Παράγγειλα ένα καπουτσίνο και απόλαυσα γεύση και άρωμα, εκ νέου. Τόσο μεγάλη ήταν η απόλαυση που ένιωσα, που από τώρα αρχίζω να μετράω τις μέρες, μέχρι τον επόμενο Ιούλη, για να ξαναζήσω την εμπειρία.

Αλλά, κάτι σαν να μου έλειπε ακόμα. Και το βρήκα την επομένη το πρωί, που η Μελπομένη είχε κατεβάσει την τέντα

του ήλιου, και διάβασα την επιγραφή, που έλεγε: Espresso Da Vinci!

«Αυτό ήταν», είπα μέσα μου. «Του χρόνου θα μελετήσω και τον κώδικα (Καφέ)

Η επιγραφή: Espresso Da Vinci!

Da Vinci, για να ξέρω τι πίνω!». Και ικανοποιημένος, πλέον, πήγα να ετοιμάσω τις αποσκευές μου, για την αναχώρηση.

Είχε μπει Σεπτέμβρης. Ένα πρωινό, που δεν είχα διάθεση για θαλασσινό μπανάκι, μπήκα στο παλιό μου Micra, που γέρασε κι αυτό μαζί μου, και γύρισα το μαγικό κουμπί. Άναψε η μηχανή, βγήκαμε στο δρόμο και τραβήξαμε για Καλύβες, Κοιλιάρη και αριστερά για τον Αι-Γιάννη, στα Πλατανάκια. Κατέβηκα από το όχημα και περπάτησα στα γύρω δρομάκια, να θυμηθώ τα παιδικά μου χρόνια. Τότε που έτρεχα από περβόλι σε περβόλι. Φύτεψε, πότισε, μάζεψε κλπ. Χόρτασε το μάτι μου πράσινο, το κορμί μου δροσιά και τα ρουθούνια μου αρώματα. Κι ύστερα, με οξυγόνο «πολλών οκτανίων» στα πνευμόνια, συνεχίσαμε για το Στύλο.

Αι-Γιάννης (Πλατανάκια)

Επίσκεψη στην παλιά βυζαντινή εκκλησία και στο διπλανό απολίθωμα θαλάσσιου θπλαστικού, που περιμένει κανέναν περιεργό περαστικό να απαθανάτισει τη μοναδικότητά του. Μετά, στάση για φωτό στις κυκλώπειες μυλόπετρες, στο γωνιακό υπαίθριο Μουσείο. Δεν ξέρω τι με μαγνητίζει και με τραβάει κοντά τους κάθε που περνάω από εκεί, αφού η δύναμη του μαγνήτη δεν είναι κατανοητή σε ένα κοινό νου, όπως ο δικός μου.

Οι μυλόπετρες

Η εξήγηση που δίνω είναι ότι με παρέμπουν στο πάλαι ποτέ αλετριβιδιό του Παπαδογιάννη, στο δρόμο προς την Πάνω Γειτονιά. Εκεί όπου έβλεπα -στα παιδικά μου χρόνια, βέβαια-, τη διαδικασία παραγωγής του λαδιού: Άλεσμα της ελιάς από τις μυλόπετρες, που τις γύρναγε υπομονετικά κάποιος τετράποδο. Γέμισμα των ντορμπάδων με τον πολτό της ελιάς και τοποθέτησή τους στο πιεστήριο. Ύστερα, μπρατσωμένοι εργάτες να γυρίζουν τον κοχλία του πιεστηρίου, με τη βοήθεια μακριάς δοκού, συμπιέζοντας τους ντορμπάδες, μέχρι να τρέξει από τη στόφα τους το πολυπόθητο λαδάκι. Κι εγώ να το περιμένω παρακάτω, με ένα κομμάτι ψωμί στο χέρι. Να το βουτάω στο χρυσοπράσινο υγρό και να το γεύομαι σιγά-σιγά. Θεέ μου και τι νοστιμιά ήταν αυτή, που την έκανε ακόμα πιο αισθητή η ανέχεια των χρόνων εκείνων.

Παρασυρμένος από τις σκέψεις μου αυτές, τραβούσα τη μια φωτογραφία μετά την άλλη, μέχρι που άκουσα μια φωνή διαμαρτυρίας από πίσω μου:

«Αμάν, πια. Αμάν! Δε χόρτασες ακόμα; Άσε να τραβήξει και κανείς άλλος!» Γύρισα το κεφάλι μου, να δω ποιος μου έκανε την παρατήρηση, και στο πρόσωπό που είδα αναγνώρισα έναν παλιό μου φίλο. «Βουνό με βουνό δε σμίγει», μου είπε το “πρόσωπο”, «αλλά και πως θα σε έβλεπα εσένα εδώ, να φωτογραφίζεις τις μυλόπετρες, ποτέ δεν το περίμενα».

«Και γιατί, παρακαλώ;» τον ρώτησα με περιέργεια, δίνοντάς του το χέρι, για μια χειραψία.

«Γιατί εσύ όλο με τρίγωνα και τετράγωνα καταπιάνεσαι, απ’ ό,τι διαβάζω στην εφημερίδα σας. Πώς και τραβήξανε τώρα το ενδιαφέρον σου σχήματα στρογγυλά και καμπύλες γραμμές; Άλλαξε κάτι μέσα σου;».

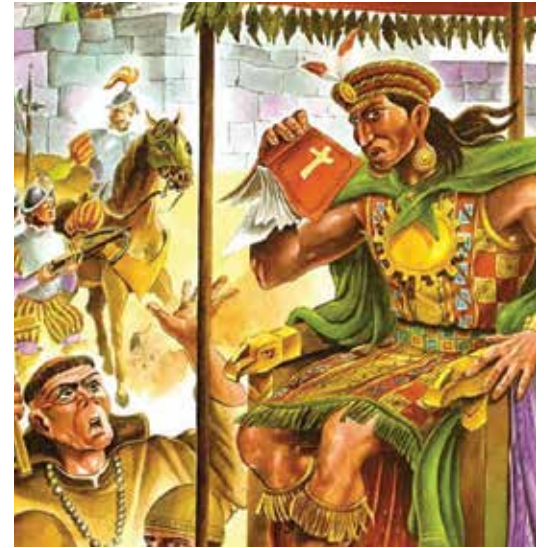
Πάντα μου άρεσε η καλοπροαίρετη αντιπαράθεση με αυτόν τον άνθρωπο. Τόσο έντονη, πολλές φορές, που όποιος μας έβλεπε ή μας άκουγε δεν μπορούσε να πει με βεβαιότητα αν αστειευόμασταν ή μαλώναμε πραγματικά. Τραβήξαμε, λοιπόν, και πάλι τα «ξίφνη» μας, στο διπλανό καφενείο, και αρχίσαμε την αναμέτρηση. Πρώτος εγώ του εξήγησα ότι τα περί τριγώνων και τετραγώνων, που ανέφερα σε προηγούμενα τεύχη της εφημερίδας, ήταν απόρροια αναμνήσεων από τη συμπόρευσή μου στη ζωή με έναν παλιό φίλο, συμμαθητή και συγχωριανό. «Και στη συμπόρευσή σας αυτή δεν έτυχε να συναντήσετε κανένα κύκλο, καμία σφαίρα, καμία καμπύλη; Τα αλώνια στο χωριό σας τετράγωνα ήταν; Οι καρπούζες που βάζατε στον ποταμό να παγώσουν, πίττες τριγωνικές ήταν; Δε μάθατε στο σχολείο πως η γη, ο ήλιος και το φεγγάρι είναι σφαίρες που κινούνται σε κυκλική ή ελλειπτική τροχιά, για να αναφέρεις κάτι σχετικό;» Σταμάτησε μόνο για αναπνοή και συνέχισε ακάθεκτος:

«Μπορώ να σε ρωτήσω πώς ήρθες μέχρι εδώ;» «Με εκείνο το μπλε Micra» του απάντησα. «Γιατί ρωτάς; Θέλεις να σε πάρω μαζί μου φεύγοντας, να σε πάω κάπου;» «Ευχαριστώ, δε χρειάζομαι μεταφορά. Απλώς, ήθελα να μάθω μήπως είχες έρθει με κανένα από αυτά τα καινούρια μοντέλα, με τους τριγωνικούς ή τους τετράγωνους τροχούς». «Μήπως με ειρωνεύεσαι;» του είπα αμυνόμενος. «Καθόλου. Από περιέργεια ρώτησα. Άλλωστε, στη γη μας μόνο στρογγυλούς τροχούς ξέρω πως έχουν τα αυτοκίνητα. Σε άλλους πλανήτες, όπου ίσως κυκλοφορείς εσύ, δεν ξέρω τι γίνεται». «Δεν έτυχε να ταξιδέψεις, ακόμα, σε άλλους πλανήτες;» τόλμησα να περάσω στην αντεπίθεση, κάνοντας λίγο χιούμορ. «Μην αλλάζεις θέμα, και σταμάτα να ρωτάς και να συζητάς σε στιλ που θυμίζει τον Φρέντυ Γερμανό, Θεός σχωρέστον. Δεν έτυχε να διαβάσεις κανέναν άλλο στη ζωή σου;» «Διάβασα και Δημήτρη Ψαθά», παραδέχτηκα. «Αυτοί έγραφαν στα παλιά καλά "ΝΕΑ", αυτούς διάβαζα».

«Αυτά ανήκουν στο "παρελθόν"!» μου είπε, δίνοντας έμφαση στη λέξη παρελθόν. «Μη μου πεις ότι έκλεισαν τα "ΝΕΑ", γιατί θα λυπηθώ πολύ», του απάντησα. «Στο παρελθόν ανήκουν ο Ψαθάς και ο Γερμανός, που κάνεις ότι δεν καταλαβαίνεις. Και κάποια στιγμή θα πάμε και εμείς να τους βρούμε. Κι εσύ δεν θα έχεις μάθει ακόμα τι σημαίνουν οι λέξεις σφαίρα, κύκλος και καμπύλη». «Τώρα με αδικείς, φιλαράκο», διαμαρτυρήθηκα. «Μπορεί να έχω κι εγώ κάποιες προτιμήσεις, που αφορούν την πρακτικότητα και την εφαρμογή σχημάτων και πραγμάτων, αλλά ποτέ δεν περιφρόνησα ούτε τον κύκλο ούτε τις καμπύλες». «Αυτό δα έλειπε, να τις περιφρονείς. Γιατί θυμάμαι πολύ καλά πως, όταν είμαστε νέοι, μας άρεσαν οι καμπύλες. Όπου βλέπαμε καλοσχηματισμένο θηλυκό,

τρέχαμε το κατόπιν του. Τι για μέση δαχτυλίδι λέγαμε, τι για τα τορνευτά... ημισφαίρια που διέθετε λέγαμε, και τι δε λέγαμε. Και -από μια άποψη - είμαστε νομίζω τυχεροί που ζήσαμε εκείνες τις εποχές. Τότε, που επιταγή της μόδας ήταν τα... αποκαλυπτήρια του γυναικείου σώματος. Ήταν η εποχή που οι μίνι φούστες γίνονταν όλο και πιο μίνι, και τα καυτά μπικίνι πυρπολούσαν τις παραλίες και μας έκαιγαν σύγκορμους». «Έχεις δίκιο, πως είμαστε τυχεροί», τόλμησα να τον διακόψω. «Τότε, καίγονταν οι παραλίες και βλέπαμε ποιοι, ή μάλλον ποιες, έβαζαν τις φωτιές, και πράτταμε τα δέοντα. Σήμερα καίγονται ολόκληρα δάση, χωρίς να μπορούμε να εντοπίσουμε τους εμπρηστές και να επέμβουμε...». «Σταμάτα, σε παρακαλώ, τις εξυπνάδες, γιατί θα πάρω κι εγώ φωτιά και δεν ξέρω τι θα γίνει», μου είπε αυστηρά. «Και πάλι τυχεροί ήμαστε φίλε μου», επέμεινα εγώ, «γιατί βρισκόμαστε δίπλα στις πηγές. Και αν τύχει και πάρεις φωτιά, τα ποτάμια είναι γεμάτα νερό. Και, ή θα σε σβήσουμε στη στιγμή, ή θα σε ρίξουμε μέσα, να σβήσεις μόνος σου». «Ξεφύγαμε πολύ από το θέμα περί σχημάτων, που είχαμε ανοίξει», διαμαρτυρήθηκε αυστηρά. «Και για να το κλείσουμε, επειδή εγώ είμαι πιο ξεροκέφαλος από σένα, σου δηλώνω ευθαρσώς ότι ο βασιλιάς των γεωμετρικών σχημάτων είναι ο κύκλος, ο οποίος κύκλος βρίσκει την καλύτερή του εφαρμογή στον τροχό. Και χωρίς τον τροχό, ούτε μεταφορές θα υπήρχαν σήμερα ούτε, καν, πολιτισμός». Εκείνη τη στιγμή, μου ήρθε μια δυνατή «φλασιά», από ψηλά και μακριά, και του είπα πως οι Ίνκας στο Περού, χωρίς να ξέρουν τι σημαίνει «τροχός», αλλά ακόμα και γραφή, ζούσαν μια ευτυχημένη ζωή, ως τα μέσα του 16ου αιώνα, που οι «πολιτισμένοι» Ισπανοί έστειλαν τον Πιζάρο με τα παλληκάρια του να τους μάθουν με το ζόρι τι σημαίνει «πολιτισμός». «Και τους έμαθαν;» ρώτησε ο φίλος. «Ναι, τους έμαθαν, αλλά την κακή του πλευρά. Και το μάθημα το πλήρωσαν πολύ ακριβά οι άτυχοι ιθαγενείς Ινδιάνοι», του απάντησα. «Ο Πιζάρο παγίδευσε τον αυτοκράτορα Αταουάλπα στην Καχαμάρκα, όπου ξεκουραζόταν με το στρατό του. Τον κάλεσε σε μια καλοστημένη συνάντηση, αλλά του έστειλε και τον μοναχό Βινσέντε Βαλβέρδε να τον μυήσει στο Χριστιανισμό. Ο Βαλβέρδε έδωσε μια Ιερά Σύνοψη στον Αυτοκράτορα, για να βρει εκεί μέσα τον Ένα και Μοναδικό Θεό, να προσευχηθεί σ' Αυτόν και να γίνει Χριστιανός. Πού να διαβάσει τη Σύνοψη ο άνθρωπος, αφού στη χώρα του δεν ήξεραν ούτε γραφή ούτε ανάγνωση; Κόμπους σε χρωματιστά νήματα έδεναν για να καταγράψουν μια πληροφορία (ήταν τα ονομαζόμενα κιπούς). Άνοιξε λοιπόν το βιβλίο ο Αυτοκράτορας, δε βρήκε τίποτα να του θυμίζει τον ουράνιο Θεό Ήλιο, που ήξερε και λάτρευε εκείνος,

και το πέταξε στο έδαφος. Ο ιερωμένος έδωσε σήμα στον Πιζάρο, που άρπαξε την ευκαιρία και διέταξε επίθεση, με τη δικαιολογία της ασέβειας προς τον Θεό.

Ο Αταουάλπα δεν είδε το Θεό Ήλιο μέσα στη Σύνοψη και ετοιμάζεται να την πετάξει κάτω! Φωτό από: alminuto.info/2017

Με τα «πολιτισμένα» του όπλα, και τα λιγοστά άλογα που διέθετε, που όμως τα αντίκριζαν για πρώτη φορά οι «αετοί των Άνδεων», έστειλε χιλιάδες Ίνκας στον άλλο κόσμο, κρατώντας τον Αυτοκράτορα ως λάφυρο και όμηρο, σε ένα δωμάτιο. Εκατοντάδες συμπαθητικά λάμα (προβατοκάμπλοι) μετέφεραν όσο χρυσάφι βρέθηκε στους ναούς και τα παλάτια της επικράτειας στα πόδια του Πιζάρο, για να ελευθερώσει τον άνθρωπό τους. Αλλά, ο σκληροτράχηλος Ισπανός δεν κράτησε την υπόσχεση που είχε δώσει και να τον αφήσει ελεύθερο. Αντίθετα, του προσήψε και κάποιες κατηγορίες για απείθεια προς τον βασιλιά Κάρολο της Ισπανίας, τον πέρασε από μια δίκη παρωδία και τον έστειλε να βρει τους υπόλοιπους Ίνκας, που είχαν χαθεί στην πρώτη μάχη. Και δε σου λέω με πιο τρόπο, γιατί δεν μου αρέσει να καταφέρομαι εναντίον των φίλων μας των Ισπανών. Και το ημερολόγιο έγραφε τότε 29 Αυγούστου του έτους 1533, την ημέρα που η Εκκλησία εόρταζε, και εορτάζει, τον αποκεφαλισμό του Αγίου Ιωάννη... Από κει και πέρα ο δρόμος για την κατάκτηση ολόκληρης της χώρας ήταν εύκολος, παρά την αντίσταση των Ιθαγενών, για σαράντα περίπου χρόνια. Όμως, ο θεός Ήλιος, που τον λάτρευαν μέχρι τότε, τους εγκατέλειψε οριστικά και πήγε με το μέρος των ισχυρών, όπως γίνεται συνήθως. Η δύναμη του μπαρουτιού των Ευρωπαίων και οι καταστροφικές συνέπειες της ευλογιάς, που τους είχαν κουβαλήσει οι κατακτητές, συνέβαλαν στον αφανισμό του πολιτισμού των Ίνκας. Κερδισμένοι, όπως καταλαβαίνεις, οι Ισπανοί.

(Η συνέχεια στο επόμενο).

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΣΑΚΙ ΤΟΥ ΓΕΡΩ

Ο Νούφρης ο Κατσόχοιρος Αδάμ του Παραδείσου

Σε μια παλιότερη αθιβολή μας λέγαμε, Σαναγνώστη μου, για τα «εποπτικά και παραστατικά μέσα διδασκαλίας», που χρησιμοποιούσε, τω καιρώ εκείνω, ο μακαρίτης ο δάσκαλός μου: μια γαϊδουροκεφαλή και μια αρνίσια σκωταριά, με τη νεφραριά και τ' άλλα μεζεδάκια του τζιγιεριού, για να μάσει διδάξει τα «Στοιχεία της Ανθρωπολογίας» μας. Μόνο που οι χαρισάμενες εκείνες παραστάσεις έλαβαν τέλος «εξαντλήσει μέσω παραστατικών». Αφού τα «όργανά» μας εκείνα, άλλα τα φάγαμε τηγανιστά και τ' αποδέλοιπα, τη γαϊδουροκεφαλή δηλαδή, την ασφεντούριξε ο παπα-Χριστόφορος στον τοίχο, επειδή του γαϊδούρεψ' έλεγε το μάθημα και το σχολειό!

Η διαταγή όμως του επιθεωρητή ήταν αυστηρή κι έπρεπε, όπως έγραψε, να «συνεχισθώσιν» τα μαθήματα με μέσα πάντα «εποπτικά». Μα στο σχολείο, εξόν από έναν παμπάλαιο ποντικοφαωμένο χάρτη του καιρού του «αιδίου» Τσάρου Αλεξάνδρου του Α', τις απαραίτητες βίτσες για τα διδακτικά βιτσιμάτα και τις χερούκλες του δασκάλου για τα χαστουκίσματα και τα ξεπατώματα τ' αυτιού, άλλα μέσα διδασκαλίας, εποπτικά ή μη, δεν υπήρχαν, γι' αυτό το ρίξαμε στους «εκπαιδευτικούς περιπάτους». Σ' ακροποταμιές για να διδαχτούμε «περί ωκεανών, λιμνών και θαλασσών». Σε καλέπες όπου μαθαίναμε περί «ορέων, οροσειρών και χαραδρών». Και στο μετόχι του Φρης τ' Αμερκάνου, για να γνωριστούμε μ' άγνωστά μας ζώα και πουλιά, που μιλούσαν ανθρώπινη λαλιά, κι αυγά σαν τα μεγάλα τόπια τα παλιά.

Θα πούμε το λοιπόν σήμερα για το «πρώτον εκπαιδευτικόν» μας περίπατο στον «Παράδεισο» του κυρίου Φρης του Αμερκάνου, που δεν ήταν όμως Αμερκάνος αληθινός παρά ξιπασμένος μοσκοκούζουλος Αμπαδιώτης Καστρινός. Που γίνεκε πάμπλουτος στην Αμερική και σαν εγύρισε στην Κρήτη αγόρασε το μετόχι του Σελίμ Αγά, έναν αποχερωμένον τόπο κοντά στο χωριό μου, που με τον παρά οπού του 'ριξε τον εμεταμόρφωσε σε παράδεισο. «ΕΔΕΜ», τον έγραφε στην ταμπέλα που 'χε καρφωμένη σ' ένα μπαμπαλιανό πιθάρι του Γαρέ, στεμμένο στην «Πύλη» και φυτεμένο με ψαρογάλους και κατημέρια.

Τούτος το λοιπόν ο νέος Αδάμ του Παραδείσου, ήταν –όπως εμαθεύτηκε κατόπιν από έναν άλλο Καστρινό– γραμμένος στο μητρώο του χωριού του Ονούφριος Κατσοχοιράκης του Αριστοφάνους κι οι χωριανοί του τον αποκαλούσαν βέβαια Νούφρη Κατσόχοιρο. Μα ως επάτησε τον πόδα του στην Αμερική, στο Σικάγο Σίτυ, ως έλεγε την πολιτεία όπου τον εξεφόρτωσε ο παραγγελιοδόχος, τον επαραλάβανε οι Αμερικάνοι και του περικόψανε ούλους εκείνους τους Νούφρηδες Κατσοχοίρους κι Αριστοφάνηδες, και τον εκαταγράψανε

Εισάλογής ζωντανά είχε και η «Εδέμ» του Φρης τ' Αμερκάνου.

στα χαρτιά τους Φρης (από το Νούφρης) Κατς (από το Κατσόχοιρος). Πρακτικοί άνθρωποι οι Αμερκάνοι, δεν κάθουντ' εκείνοι να τρώνε την ώρα τους, που κάθε δευτερόλεπτο της φέρνει παρά («ο χρόνος είναι χρήμα», διδάσκουνε και «πόσων δολλαρίων άνθρωπος είν' ετούτος» ρωτούνε και σε βαθμολογούνε), και να χασομερούνε το γλωσσιδάκι τους με μακρόσερτα ονόματα κι επίθετα. Άλλο να τότε φωνάζουνε Κατσοχοιράκη κι άλλον Τρεχαγυρευοχαλαμπάκη Επαμεινώντα του Κατσανεβοβαγγέλη και τση Βαφελοκατερίνης το κοπέλι. Ούλα τούτα τα περικόφτουν στ' άψε-σβήσε και μ' ένα Κατς Φρης ξεμπερδεύουνε και γυρεύουνε τσι δουλειές που βγάνουν το δολάριο με τ' αλευροτσούβαλο. Μήδε βεγγέρες, παρέες κι αποσπερίδες κάνουν αυτοί, μήδε κάθονται να τραγουδούν Ερωτόκριτους, αγρίμια κι αγριμάκια μου, μαντινάδες, γαμοτράγούδα κι αέρηδες κοπανιστούς ν' αεροβατούνε και να ξαργούνε από το να βγάνουνε μονέδα και να την αποθηκεύουνε στην μπάγκα.

Και καλά που τ'αλλάξανε οι Αμερκάνοι τ' Αδάμ κείνους τσι Κατσοχοίρους και τσι Νούφρηδες που δεν εταιρίαζαν, εδά διάολε, με την παχιά του πορτοφόλα και τη στολισμένη βιτρίνα του σαν ήρχουνταν – από το Μετόχι στο χωριό για εκκλησιασμό.

Ντυμένος και σιδερωμένος – μ' αμερικάνικα τακίμια τση κούτας, ρεμπούπλικα, γρεβάντα, σκαρπίνι λουστρίνι τριζάτο, χρυσό δακτυλίδι και ρολόγι μ' αλυσίδα χοντρή κι απ' ακριβό μάλαμα. Και τέσσερις κοντυλοφόρους στο τσεπάκι του σακακιού, καθένας κι άλλο χρώμα ως έδειχνε το καπάκι του, κόκκινο, πράσινο, μπλε, μαύρο κατά την περίπτωση που θα χρειάζονταν το καθέν' απ' αυτά και την ανάγκη γραφής της στιγμής.

Ποια περίπτωση, μωρέ και ποιαν ανάγκη γραφής θα μου πεις πως είχ' ο ευλογημένος, που τ' όνομά του μόνο κι αυτό μια φορά το μήνα το 'γραφε ο γουρσουλαμάς για να παραλάβει το τσέκι. Κι η γραφή του, μας έλεγε ο ταχυδρόμος ο Βαρδής, ήτονε σα να 'σκαβε στο χαρτί που το τρύπα, χτυπώντας το με την πένα τη χρυσή!

Ας είναι. Είπαμε να διηγηθούμε τον «εκπαιδευτικόν» μας περίπατο στον Παράδεισο του νέου Αδάμ, του Νούφρη, κι εμείς το ρίξαμε στην τροζάδα και την ξιπασιά του Νούφρη. Ανάγκη το λοιπόν να γυρίσομε στον Παράδεισο αυτόν και τα πουλιά του Παραδείσου.

Ο παπαγάλος ο «Πρωταγόρας»

Να γυρίσομε είπαμε, στον παράδεισο του νέου Αδάμ, του Νούφρη του Κατσόχοιρου και τις παραδείσιες εκείνες σπουδές μας όπου τρία πράματα ήτανε τα θαύματα, που τα 'χε τ' αφεντικό του για φύλαξη και για «εκπαιδευτική» επίδειξη και μόρφωση των δασκαλακιών, κι «επιμόρφωση» των δασκάλων της περιοχής και της εποχής μου.

Το πρώτο πράμα και θαύμα το λοιπόν, π' απαντούσες και σε προϋπαντούσε στην «Πύλη» του Παραδείσου ήταν ο παπαγάλος, «Πρωταγόρας», ως είχανε συμβουλέψει τον Κατσόχοιρο να τον ονοματίσει, γιατί ο ίδιος τέτοια ψιλά γράμματα δεν είχε σπουδάξει ως την τρίτη του Δημοτικού, απ' όπου «ευδοκίμως» αποφοίτησε. Μα ποιος τα ρωτά, μωρέ, σήμερα μάλιστ' αυτά, σαν έχεις χοντρό πορτοφόρι, π' από καταβολής κόσμου αυτό το ξέρουν όλοι, η δύναμη και η υπόληψη στον άνθρωπο είναι το πορτοφόλι αυτό.

Πρωταγόρα (μας εξήγησε, κρυφογελώντας ο δάσκαλος, αρχίζοντας τα μαθήματα του «εκπαιδευτικού» μας περιπάτου), ονοματίσανε τον παπαγάλο, γιατί 'τονε κι εκείνος «προπέτης», λογάς και στρεψόδικος «σοφιστής», σαν τον συνονόματό του τον πρόγονο.

Τούτος ο Πρωταγόρας πρόγονος παπαγάλος ήτανε και το πρώτο από τ' αγνωστά μας θαύματα του κόσμου τούτου, που έπρεπε, μαθητευόμενοι και «χωρικοί» εξάπαντος να σπουδάσομε. Τα παλιά τα πρώτα εφτά, Κολλοσσούς της Ρόδου (και το πήδημα της Ρόδου του «κομπαστού»), Κήπους Κρεμαστούς της Βαβυλώνας και τα λοιπά, τα ξέραμε απ' όξω κι ανακατωτά από την άλλη ιστορία. Τώρα σπουδάσαμε Ζωολογία. Ως εμπήκαμε, το λοιπόν, στην «Πύλη» του Παραδείσου του Νούφρη, ήρθ' ο ίδιος και μας υποδέχτηκε, και διέταξε τον παπαγάλο, που 'τονε σκαρφαλωμένος εις τον ώμον του:

–«Καλημέρισε, Πρωταγόρα, και προσφώνησε τους ευγενείς Κυρίους» (εμάς δηλαδή! Φτου μας κι αλάβωτά μας, τα κυριλίκια μας και η ξυπολησιά μας!).

Κι ο Πρωταγόρας αρχίνισε την ίδια

στιγμή, σα να το 'χες κουρντισμένο του διαόλου το πουλί :

-«Ως ευ παρέστητε, αζιότιμοι Κύριοι και Κυρίες, κισκιλιβιζόν, χάουντουγιουντού, γιουσπικίνγκλις, παρλεβουφρανσέ, αλαβιούντάρλιγκ» και άλλα τέτοια ευρωπαϊκά κι ακαταλαβίστικα -πού, μωρέ, νους και μνημονικό να τα θυμάσαι ούλα- που μας εκάνανε να το θαυμάζομε τούτο το δαίμονα το πουλί, που φαίνονταν σοφός Σολομώντας. Μα τον εφοβούμασαν κιάλας τον αφορεσμένο με τα γράμματα που γνώριζε, μην αρχίνιζε να 'λεγε και το μάθημα της Ζωολογίας μας, κι άνοιγε την όρεξη του Κυρίου Φρηνς, να μάσε ρωτά κι εμάς να του το λέμε, κι ίντα να του λέμε, που 'μασαν, ως συνήθως, κουμπούρες ούλοι μας αδιάβαστοι.

Μα ο Θεός μας έσωσε, γιατί πέταξε στο τέλος, ύστερ' από το:

-«Χαίρετε, ευγενέστατοί μου μπόηδες», κι ένα:

-«Άει σιχτίρι, καοῦμπόηδες, με πρήξατε ζωντόβολα».

Και τότες τον εσιχτίρισε κι εκείνον τ' αφεντικό του, που γίνηκε κατακόκκινος από το κακό του, γιατί τ' αποκάλυψ' ο ρουφιάνος ο παπαγάλος τσ' απόκρυφους αποχαιρετισμούς του, ως του γυρίζανε την πλάτη, «εκπαιδευόμενοι» κι «εκπαιδευτές» επισκέπτες. Κι εμείς βέβαια δεν επροσβλήθηκαμε, παρά κατουρηθήκαμε στα γέλια. Ως κι ο δάσκαλος εσφίγγουνταν να μην μπήξει κι εκείνος τα χάχανα και χαλάσει τον «εκπαιδευτικό» μας περίπατο, που τον εσιλιμούχρισε ο «σοφιστής» ο Πρωταγόρας με τσ' αποχαιρετισμούς του. Και μ' αυτούς ετέλειωσε κι η παράσταση με τον παπαγάλο δάσκαλο, κι εξεμπλέξαμε και μ' ετούτον του διαόλου τον προφέσορα !

Το ...Μουλαραύγουλο

Το άλλο σπουδαίο φαινόμενο του Παραδείσου του Νούφρη ήτονε το Μουλαραύγουλο. Ένα πράγμα στρογγυλό «σαν το βυζί τση Μυλωνούς», όπως τ' αποκαλούσανε και μας το περιγράφανε όσοι χωριανοί πρωτόδανε τ' αυγό, κι είχανε δει (στον ύπνο τους βέβαια οι μαύροι, γιατί στον ξύπνιο τους μηδέ «τση Μυλωνούς τσι χάσικους λαιμούς» που τραγουδούσανε τα βράδια, δεν είχανε θωρεμένους, σκεπασμένους ως τσ' είχε με την μαντίλα τζη την κλαδωτή.

Μα ο Κύριος του Παραδείσου μας εξήγησε πως δεν ήτονε τούτο που θωρούσαμε αυγό, παρά σπόρος. Ινδική καρύδα ήτανε, λέει, το επίσημο όνομά του. Καρύδα, όχι καρύδι, όπως λέμε λέρα του τράου το μεγάλο λέρι, που του κρεμούνε στο λαιμό και γυναικάρα, τη μακρόφυλλη γυναίκα, σαν την αμπλά την Εμινέ Χανούμ, που μας ήρχοντανε στα πανηγύρια μ' ένα νταβά σάμαλι στην κεφαλή.

Τούτες τις καρύδες, μας εξήγησε κατόπιν τ' αφεντικό του Παραδείσου, τις σπέρνουνε, κι απ' αυτές βγαίνουν οι ινδικές καρυδιές, δυσθεόρατα δεντρά, σαν τον κανιανό Κυπάρισσο και τον αρμενιανό Πλάτανο.

Ερώτηξε τότες ένας μας τον κύριο

Φρηνς, αν έφερε από την Αμερική, μαζί με το Μουλαραύγουλο και τ' αυγό του Κολόμπου.

-«Εγύρεψά το να το βρω να τ' αγοράσω, να τόχω στον Παράδεισό μου, να το σπουδάσετε εσείς οι σπουδαστές κι οι δασκάλοι σας. Μα μου 'πανε πως δεν το πουλούνε κείνο τ' αυγό, οι Αμερκανοί, γιατί το 'χουνε, λέει, εθνικό τους κειμήλιο. Όπως έχομε 'μεις οι Κρητικοί τον ταύρο με τα κέρατα του Μίνωα και τση γυναίκα του τση Πασιφάης...»

-«Τα κέρατά του τα τραγίσια του ντενεκέ του ξεγάνωτου, που δεν κατέει πού πάνε τα τέσσερα και μου παρασταίνει και τον προφέσορα...» έλεγε το βράδυ ο δάσκαλος στη δασκάλα του την Αρχοντούλα, μια οργισμένος και μια ξεκαρδισμένος στα γέλια, π' ακούγονταν από το δρόμο, καθώς της διηγούνταν τα καθέκαστα του «περίπατου» και τα φερσίματα του «τρόζακα του Κατσόχοιρου» (ως της τον εσύσταινε τον κύριο Κατς), που του 'βλαψε ο παρὰς και το λίγον του νου.

-«Ποιος κατέει, Αρχοντούλα μου, πως τα 'βγαλ' ο πεζεβέγκης και μ' ίντα μαχαιροβγάλτες είχε πάρε-δώσε στο "Σικάγο-Σίτυ". Χασίσια και πουτ...νες, με το συμπάθιο θάν'

Ετσά λογής ζωντανά είχε και η «Εδέμ» του Φρηνς τ' Αμερκανου.

εμπορεύουντανε στο "Σίτυ" ο λωποδύτης, αλλιώς δεν εξηγούνται, Αρχοντούλα, τέτοιο ζωντόβολο οπού 'ναι, τα τόσανα μιλιούνια τα δολάρια που λέει πως έχει στσ' αμερκανικές μπάνγκες, απ' όπου του 'ρχονται τα φουσκωμένα τσέκια κάθε μήνα...».

Μ' αυτά για τον «τρόζακα» του Παραδείσου, τα 'λεγε ο δάσκαλος όπως σας το'πα και πριν, το βράδυ στη δασκάλα του. Γιατί, την ώρα που τ' άκουε από τον Φρηνς, είχε κατεβασμένη τη μούρη κι εθώριε τα παπούτσια του για να δώσει τόπο στην οργή και στο γέλιο του. Επειδή έπρεπε να μη διακοπεί ο «περίπατος» και να προκάμομε να δούμε και το τρίτο φαινόμενο του Παραδείσου, το Παγώνι.

Το παγώνι στο τουλουπάνι και ο σκύλος ο «Ελγίνος»

Τρίτο καλύτερο κι ομορφότερο πράμα κείνου του Παραδείσου, ήτανε το μπαλσαμωμένο

Παγώνι. Αυτό το φυλάγανε στην «ιστορική» λέγανε, κούνια, όπου κούνιε η μάνα του τον Κατσόχοιρο μωρό, τυλιγμένο, για να μην το φτιουν οι μύγες, σε τουλουπάνι-το παγώνι, όχι το μωρό Κατσοχοιράκι.

Καλά, θα μου πείτε, μυγιοχάφτη δεν είχε ένα τέτοιο σπίτι, κι εβάλανε το πουλί στο τουλουπάνι; Είχε βέβαια, ευρεσιτεχνίας μάλιστα του σπιτονοικοκύρη: μια κατσούνα κρεμασμένη κι αλειμμένη με μέλι. Μα οι σκατόπιστες οι μύγες εμυρίζουντανε το μέλι τση κατσούνας, κι εμαζώνουνταν απ' ούλα τα διπλανά ακούρια, κι όσες προκάναν εκολλούσαν στο μυγιοχάφτη. Οι επίλοιπες απομέναν απ' όξω, κι υπήρχε κίνδυνος-θάνατος να πάνε να κατουρούνε και να μυγιοφθιούνε τον πισινό του Παγωνιού, την ορά του, όπου βρίσκονταν κι η μεγαλύτερη αξία του. Ο Κύριος Φρηνς, το λοιπόν, έπιασε κι έβγαλε με προσοχή το τουλουπάνι του, κι ούλοι θαυμάσαμε τότες ως μας το 'δειξε το πουλί του, τα πλουμιά του και την ομορφιά του. Κι ο δάσκαλος του 'πε :

-«Να το χείρεσαι το πουλί σου, εσύ κι η γυναίκα σου. Κι ο Θεός να σας το βλέπει, να μη σάσε κοτσιπιδιάσει γή σας το μαθιάσει κακό μάτι»/

-«Αμήν», είπαμε τότες «εν χορώ το Σχολείον». Και μ' ετούτο το Παγώνι τελειώσανε τ' άγνωστά μας πράματα και τα διδάγματα του «εκπαιδευτικού» μας περιπάτου.

Κι είπ' ο δάσκαλος να κάμομε και το δικό μας περίπατο, χωρίς διδασκαλίες, στο μετόχι, ήσυχοι όμως και «συντεταγμένοι». Μα 'μεις βέβαια, ως μας αμόλπσε, αρχίξαμε να τζιριτούμε «ασύντακτοι και φωνασκούντες» και να σκαρφαλώνουμε στα δεντρά του Παραδείσου, σουρομαδιώντας κι ό,τι κορόμπλο και τζανερίκι υπήρχε.

Μα μας εγιουρούντηξε ο σκύλος ο Ελγίνος - όπως τον είχε βαφτισμένο η δασκάλα του διπλανού χωριού, δίνοντάς του, λέει τ' όνομα τ' άλλου σκύλου του Εγγλέζου, που μας έκλεψε, ο αφορεσμένος, τ' αγάλματα των προγόνων.

Τ' ασφεντουρίξαμε τότες εμείς όσα κλούβια αυγά παραιτημένα βρήκαμε σ' έναν παλιόν ορνιθώνα. Κι ελύσσιαξ' ο Ελγίνος, γιατί σπάσανε τα ούργια αυγά στην κεφαλήν του κι εβρώμεσ' ο τόπος και τα μούτρα του «Ελγιν». Και σου τον εκάμαμε τον σκυλολόρδο να τότε κλαίεις, καθώς εσουρώνανε τ' αυγά στη μούρην του, κι έμοιαζε ίδιο μαϊμούνι, κι όχι σκύλος-λόρδος του Παραδείσου και τσ' αυλής του Κυρίου Φρηνς.

Μα γροικώντας τα κλάματα και τα γαυγίσματα του σκύλου, τ' αφεντικό του ήρθε στον καυγά. Κι ως είδε τα χάλια και τη βρώμα του, εμάνισε κι άφρισε και μας έψαλε τον εξάψαλμο μισό μαφιόζικα του Σίτυ και μισό αμπαδιώτικα καστρινά, σιχτιρίζοντάς μας κι απ' τον Παράδεισό του. Εμάς τους «αξιότιμους και ευγενείς Κυρίους» καθώς μας προσφωνούσε πριν την «Πύλη» της ΕΔΕΜ ο Πρωταγόρας του.

Φιλώ σας κατακούτελα
Ο ΓΕΡΩ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

Οι παλαικές μας φωτογραφίες

Στη φωτογραφία από δεξιά, ο αξέχαστος Γιώργος Χαραλάμπους Τερεζάκης, ο παπα-Μάρκος Παπαδάκης, η Ευλαμπία Παπαδάκη, η αδελφή της Ανθούλα, η Ιωάννα Παρτσαδάκη, ο Σπύρος Φυντριλάκης και ο Αντώνης Παπαδάκης. Η φωτογραφία προέρχεται από το αρχείο του παπά-Μάρκο.

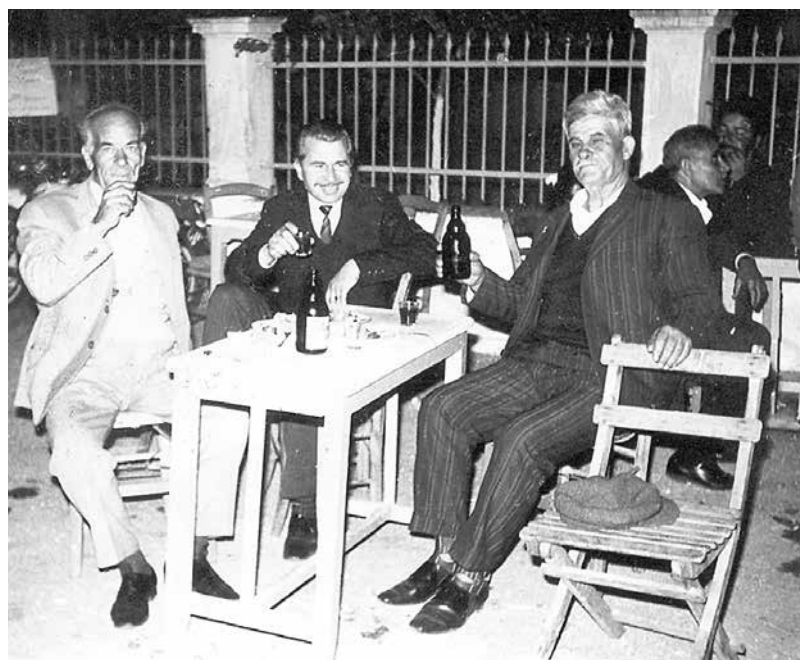
Συνεχίζουμε να δημοσιεύουμε τις παλαικές φωτογραφίες που κατά καιρούς μας έχουν αποστείλει οι αναγνώστες μας, συγχωριανοί και φίλοι. Πιστεύοντας πως η διατήρηση της ιστορικής μνήμης και της ιστορίας ενός τόπου είναι καθήκον μας θα συνεχίσουμε να δημοσιεύουμε τις εικόνες από τα πρόσωπα που πρωταγωνίστησαν στην ιστορία του χωριού μας.

Ευχαριστούμε όλους τους αναγνώστες της εφημερίδας μας που ευγενικά και ανιδιοτελώς συμβάλλουν σε αυτή την προσπάθεια.

Από αριστερά: Χαλκιοπούλου το γένος Πριπάκη, Ερήνη Πριπάκη το γένος Κουτσουδάκη από το Φρε, Αθανασία Παντελάκη το γένος Πριπάκη που έμενε στον Τσιβαρά, Κατίνα Φακίρη το γένος Σταύρου Καραγιαννάκη. Φωτογραφία από το αρχείο της Κατίνας Καραγιαννάκη - Φακίρη.

Επιστρέφοντας από το Νιό Χωριό, από τη γιορτή του Αγίου Θωμά στις 24 Μαρτίου 1955, μέρος από την οικογένεια του Λάμπρο Τερεζάκη: από αριστερά η κόρη του Ανδρονίκη Τερεζάκη, η σύζυγος Σοφία Τερεζάκη, ο Λάμπρος Τερεζάκης, και ο γιος Λευτέρης Τερεζάκης. Φωτογραφία από το αρχείο του Λευτέρη Τερεζάκη.

Από αριστερά Καβρουλάκης Ιωάννης, Φακίρης Χαράλαμπος, Κολόνης Παυλής. Φωτογραφία από το αρχείο της Καβρουλάκη - Φακίνου Άννας.

Ο μικρόκοσμος του Αποκόρωνα στην ποίηση του Βαγγέλη Κακατσάκη

γράφει η Πόπη Λαμπρινέα-Γαβριλάκη

Κάθε τόπος φτιάχνει τους μύθους του. Ρόλους - καλούπια, που περνούν από γενιά σε γενιά, προστατεύοντας και προάγοντας τ' ανθρώπινα. Και καλείται εκάστοτε να βρεθεί ο κατάλληλος, να φορέσει αυτούς τους βαρείς κι ασήκωτους ρόλους, τα χρέη και τις προσδοκίες ολόκληρου του κοινωνικού ιστού του τόπου. Ένας τέτοιος ρόλος είναι η ζωή και το έργο του Βαγγέλη Κακατσάκη.

Αυτά σκέφτομαι κρατώντας στα χέρια τις «Στάσεις» του, «Μια στάση εδώ, μια στάση εκεί», κι έχοντας δίπλα μου την τελευταία του ποιητική συλλογή, «Όπως το ψωμί». Αναρωτιέμαι - εστιάζοντας στη φράση του «Ποίηση είναι η συγκινησιακή χρήση της γλώσσας σε βαθμό υπέρτατο» - πού φορτίζεται σε υπέρτατο βαθμό και φορτίζει κι εμάς συγκινησιακά ο Κακατσάκης. Στην ποίηση ή στα πεζά του; Στο «Γράμματα στην Παναγιά» με τη λατρευτική και θρησκευτική συγκίνηση, στα δημοσιογραφικά ορόσημα και στάσεις ζωής «Πεταχτά» και «Μια στάση εδώ και μια εκεί», ή στις ποιητικές του συλλογές, «Κάζοβαρ», «Τα άλογα του χρόνου», «Όταν γίνεις ποίημα» ή το πιο πρόσφατο «Όπως το ψωμί»;

Από τον πληθωρικό και συγκινησιακά φορτισμένο πεζό του λόγο, ως τα ονοματισμένα ποιήματά του, «χιλιοζυμωμένος» και «μοσχομυριστός» ο λόγος του. Ποιητής όταν αρθρογραφεί, κι αγκαλιάζει κάθε πτυχή ζωής στον Αποκόρωνα, - από τη χούφτα το χώμα του κάμπου και το πετραδάκι ανάπλαγα στις Μαδάρες, ως τα γάργαρα νερά των πηγών και την αλμύρα της θάλασσας -, ποιητής κι όταν πετά, σαν τη μέλισσα, από χωριό σε χωριό κι από πολιτιστικό γεγονός σε άλλο, εργάτης της πληροφόρησης. Ποιητής στην πρόζα, άλλο τόσο ποιητής και τεχνίτης στο στίχο.

Αφήνοντας το παραπάνω ερώτημα και

μπαίνοντας στην ψίχα του λόγου του Κακατσάκη τρεις είναι οι άξονες γύρω από τους οποίους περιστρέφεται, ζει και δημιουργεί. Ο Τόπος, ο Θεός κι η Μάνα του. Είναι το σταθερό τρίπτυχο, το αξιακό, γεωγραφικό και ψυχοδυναμικό πλαίσιο μέσα από το οποίο αντλεί περιεχόμενο, μορφή και αξίες. Και η σχέση του με τους τρεις αυτούς Πόλους ζωής, είναι προσωπική και κατεξοχήν αγαπτική. Η μάνα - γυναίκα, που είναι όλες οι γυναίκες του τόπου μας, Ο Θεός σε εκκλησίες κι ερημοκλήσια κι ο Αποκόρωνα.

Αν και λέει πως ο δικός του Ιορδάνης είναι το Νίππος και η εκκλησία του Τιμίου Σταυρού, Ιορδάνης του είναι ο Αποκόρωνα. Είναι η «Πόλη» του, με την αρχετυπική έννοια του όρου, Πόλη ίσον Ναός και γύρω του οι πολίτες σε μια ιδανική σύνθεση αλληλεξάρτησης κι αλληλεπίδρασης, όπου τίποτα δε μένει ακίνητο, όλα ρέουν κι όλα χωρούν. Αυτού του Τόπου πολίτης ο Κακατσάκης μεταλλάζει απλά κι αθόρυβα την καθημερινότητα σε ποίηση.

Πλούσιος μεστός και ζεστός ο λόγος του, έρχεται κατευθείαν από τις ρίζες και τα βάθη της φυλής μας, κάνει «Μια στάση εδώ και μια εκεί», παρασύρει μικρά κι ευτελή, υψώνει τ' ανθρώπινα.

Αγνά και καθαρά, σαν το χιόνι ψηλά στις χαράδρες Του Αγίου Πνεύματος τα εκφραστικά του μέσα, είτε ονοματίζει το δέος και το θαυμασμό μπροστά στο υψηλό, είτε αναδεικνύει το απλό και καθημερινό.

Χαρακτηριστικό του στίχου του το κάλλος και η κοσμιότητα. Εξιδανικεύει μέσα από θετικές διεργασίες κι ευεργετικές επεξεργασίες το Λόγο, ακόμη κι όταν τον χρησιμοποιεί καταγγελτικά. Κατ' εξοχήν ακριβολόγος, γίνεται πληθωρικός και λυρικός όταν το βίωμα ασφυκτιά στο λιτό όριο της ποιητικής λογικής και τάξης.

Σκύβει με ωριμότητα και σοφία στη σκάφη και στο ζύμωμα, των στίχων του. Εστιάζει στη θετική πλευρά των πραγμάτων, στη ροή και το φως και αποφεύγει τα εσώτερα και τα σκοτεινά. Ο Στίχος και ο Λόγος του καταφέρνουν την ευτυχή συνάντησή με το οριακό σημείο ζωής και τέχνης και αφορά τους Πόνους και τους Καημούς όλου του Κόσμου.

Υπαρξιακά μόνος ανάμεσα «στην κραυγή και τη σιωπή των λέξεων», παίρνει απόσταση από άναρθρες διαδηλώσεις και κραυγές, σταυρωμένος «ανάμεσα στη Σκύλλα και στη Χάρυβδη», «στους συννεφιασμένους ουρανοίς των καιρών» και «στα μετέωρα χέρια των ζητιάνων και «Κυκλοφορεί χωρίς «ομπρέλα χειμώνα καιρό στο ψιλόβροχο της μοναξιάς του».

Το γράψιμο του είναι επιλογή, θέση και κατάθεση ζωής. Ζει για να γράφει και γράφει για να ζει. Απευθύνεται στο ευρύ-

τερο αναγνωστικό κοινό και όλοι έχουν λόγο να τον διαβάσουν. Δεν φιλοδοξεί να εντυπωσιάσει με σχήματα περίπλοκα. Γράφει για το διπλανό άνθρωπο κι αναβαπτίζεται στη συγκίνηση του μοιράσματος μαζί του. Εκθέτει και εκτίθεται, αφιερώνει κι αφιερώνεται. Στο Θεό του πρώτα, μέσα από το πρόσωπο του Αρχιεπισκόπου, στη γυναίκα του ύστερα στην πιο τρυφερή και σοβαρή ποιητική του ομιλία, και τέλος σε φίλους του - ανάμεσα στους οποίους μου κάνει την τιμή να με συμπεριλαμβάνει.

Παραινετικός συνήθως, δε διστάζει να προστάξει, καλώντας «στον ίσκιό της σημαίας του ανθρώπου» σε αντίσταση. Μικρό παιδί, που «πεινάει» ορθογραφημένα κι ανορθόγραφα ο στίχος του. «Φοβισμένο σπουργίτι το μολύβι του» δειλιάζει κι οπισθοχωρεί μπροστά στο βάρος και την ουσία των λέξεων. Δηλώνει λάτρης του εμείς, «ένα φωνήεν μεταξύ δύο συμφώνων, ο εξ αδιανεμήτου πλούτος μας», για να καταλήξει στην προσωπική ευθύνη του καθενός μας. «Σε πρώτο ενικό κρίνονται όλα».

Και για να καταλήξω.

Εκεί που φαίνεται να παίζει με τους στίχους και τις λέξεις παιγνίδια λεκτικά κι αβανταδόρικα, σε υποβάλλει να ξαναδείς τον περιβάλλοντα χώρο μέσα από τη δική του ματιά. Να ξανασυλλαβίσεις τις Πρώτες λέξεις αυτού του Κόσμου. Μάνα. Πατέρας, Αγάπη, Χώρος και Χρόνος, Θεός. Να ξαναδιαβάσεις μαζί του την χαμένη αθωότητα, την ουσία και αξία του Κόσμου. Έτσι ο στίχος του καταλήγει κατεξοχήν παρηγορητικός, αφού σε μια εποχή αμφισβήτησης και απομάγευσης των σταθερών του κόσμου, ο Βαγγέλης Κακατσάκης αίρεται πάνω από πολυπλοκότητες, εκπτώσεις κι επανεξετάσεις κι αναδεικνύει τον μικρόκοσμο του Αποκόρωνα σε καταλύτη και λίκνο πληρότητας, ειρήνης κι ασφάλειας, όπου μπεινοβγαίνει, όπως τα μυρμήγκια στην κορδέλα του Moebius, για να βγει και ν' ανακαλύψει έκθαμβος το Μέγα Θαύμα του Σύμπαντος Κόσμου, όχι όπως είναι, αλλά όπως θα ήθελε κάθε ποιητής να είναι: Αράγιστο, Ασφαλή, Ολόκληρο κι Ένα.

Αρμενιανά ομοιοκατάληκτα Χριστουγεννιάτικα κάλαντρα ψυχής

Παραμονή Χριστούγεννα,
χαρά Θεού η μέρα,
πρωί-πρωί ξεκίνησα
με κέφι κι άλλο αέρα.

Στοί Κούκλες εις τη λάλη μου
να φθάσω δίχως άλλο,
τα κάλαντρα τση εποχής
έπρεπε να τση ψάλω.

Στο δρόμο που επήγαινα
θωρώ την Κατερίνη,
πούχε μεγάλη προσφορά
εις το Σχολειό κι εκείνη.

Την οιονεί Δασκάλα μας
που μαζί με τη Μαρία
αλλάξανέ μας τη ζωή
μας χάραξαν πορεία!

-Παιδί που πας τζιριτιχτός,
πρωί-πρωί τη μέρα;
-Στη λάλη μου, πάω να τα πω
που κάθεσαι πιο πέρα!

-Πέρασε και σε μένα να τα πεις
και τσι γιορτές να νοιώσω,
ν'αναπολήσω τα παλιά
και για να ξαναγιώσω.

Μόλις το στόμα μου άνοιξα,
μου λέει η Κατερίνη:

-Παιδί πήρες ψηλά τον αμανέ
δεν θέλει τέθοιοζόρε
πάμε κι οι δυο απ'την αρχή
σε τόνο ντο ματζόρε.

Εψάλαμε τα κάλαντρα
εγώ κι η Κατερίνη
και η ψυχή μου αγάλλιασε,
απ'τη στιγμή εκείνη.

Με αγκάλιασε, με φίλησε,
πολύ καλή κυρία,
στο τέλος με αντάμειψε
με γενναιοδωρία.

Μιμούμαι έκτοτε το συμβάν
σε ούλη τη ζωή μου,
που η Κατερίνη χάραξε
βαθιά εις την ψυχή μου.

Είμαι ερασιτέχνης μουσικός
με τσ'άλλες ασχολίες
και τζαγγουρνώ¹ ένα όργανο,
επί δεκαετίες.

Παραμονή Χριστούγεννα
ήρθανε κοπελάκια
με τη χαρά στα μάθια τους,
στα χέρια τριγωνάκια.

Περάστε μες στο σπίτι μου
μαζί για να τα πούμε
με μουσική υπόκρουση,
να ευχαριστηθούμε.

Περάσανε διστακτικά
να δούνε τι θα γίνει
και γρήγορα εδέχτηκαν
τη μουσική σαγήνη.

Όταν οι φωνές τους μπήκανε
στων πλήκτρων τη μαγεία
πλημύρισε η γειτονιά
με θεία μελωδία.

Δεν πίστευαν στ'αφτάκια τους
κι ήταν εκστασιασμένα,
το αφηγούνταν σε γνωστούς
πολύ ευτυχισμένα.

Οι γονέοι ετραβούσανε
μικρούλια βιντεάκια
νάχουνε τα καμάρια τους
από μικρά παιδάκια.

Κάλαντρα διαδραστικά
τα λέω μου τα λένε
και συγκινούνται οι μάνες τους
κι από χαρά τους κλαίνε.

Έκτοτε η συνήθεια
ποτέ δεν τελειώνει,
Παραμονή Χριστούγεννα
πάντα σκοινί-κορδόνι.

Στο τέλος τση παράστασης,
όλοι επευφημούσαν
ζωηρά ευχές αντάλλαζαν
κι χειροκροτούσαν.

Όμως εκείνες τις στιγμές,
ο νους μου ταξιδεύει
και στσι Ρουσιές επίμονα,
τον χρόνο αναδεύει.

Πηγαίνω τότε νοερά
κοντά στην Κατερίνη,
που είτε ν'αναπαύεται
σ'Αιώνια Γαλήνη.

Χρόνια πολλά Αγαπητοί,
Σας εύχομαι και φέτος ευχές
για τα Χριστούγεννα
και για το Νέο Έτος.

1. Γρατζουνώ.

Τιμή για τους 164 εκτελεσθέντες του Αμαρίου

Την Κυριακή, 6 Οκτωβρίου 2019, για 35η συνεχόμενη χρονιά, πραγματοποιήθηκαν από την Ομοσπονδία Σωματείων Επαρχίας Αμαρίου εκδηλώσεις μνήμης και τιμής για τους 164 εκτελεσθέντες και ολοκαθύντες Αμαριώτες, κατα τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής. Η συγκεκριμένη εκδήλωση πραγματοποιείται κάθε χρόνο την πρώτη Κυριακή του Οκτωβρίου.

Το ετήσιο Αρχιερατικό μνημόσυνο υπέρ των ψυχών των πεσόντων, με ιδιαίτερο σεβασμό και ευλάβεια, τελέσθηκε στον Ιερό Ναό του Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης στην Αθήνα, όπου και χοροστάτησε ο Πρωτοσύγκελος Ιεράς Μητροπόλεως Λάμπης, Συβρίτου & Σφακίων, Αρχιμανδρίτης Καραχάλιος Αθανάσιος. Στη συνέχεια τελέστηκε τρισάγιο στο αμαριώτικο σπίτι, πραγματοποιήθηκε κατάθεση στεφάνων στο Μνημείο Ηρώων καθώς και τήρηση ενός λεπτού σιγή για τους ήρωες των μαρτυρικών χωριών. Ακολούθησαν ριζίτικα τραγούδια από την Αμαριώτικη Παρέα και ομιλία από τον Αντιστράτηγο ε.α. Μυτιληνάκη Αντώνιο.

Την εκδήλωση εκτός απ' τον κύριο Μυτιληνάκη, τίμησαν με την παρουσία τους ο Γενικός Γραμματέας Απόδημου Ελληνισμού, κ. Γιάννης Χρυσουλάκης, ο πρόεδρος της Παγκρητίου Ενώσεως, κ. Γεώργιος Μαριδάκης, ο Πρόεδρος του Περιφερειακού Συμβουλίου Κρήτης κ. Παύλος Μπαριτάκης, ο πρόεδρος της Κρητικής εστίας κ. Γιάννης Κατσαράκης, ο πρόεδρος της Ομοσπονδίας

Αποκόρωνα κ. Γιάννης Τερεζάκης, καθώς επίσης πρόεδροι και μέλη από πολιτιστικά σωματεία και συλλόγους.

Η εκδήλωση αυτή ήταν ένας φόρος τιμής στους ανθρώπους εκείνους που το καλοκαίρι του 1944 χάθηκαν σαν ήρωες στα χωριά

Κέντρος, Γερακάρι, Γουργούθοι, Καρδάκι, Βρύσες, Σμιλές, Δρυγές, Άνω Μέρος και Κρύα Βρύση Αγίου Βασιλείου. Άνθρωποι βασανίστηκαν, οικογένειες διαλύθηκαν, τα παιδιά έχασαν τον πατέρα τους, τα χωριά ισοπεδώθηκαν και όλα αυτά απ' την βαναυσότητα των κατακτητών. Παρόλα αυτά τα χωριά αυτά σήμερα έχουν ξαναγεννηθεί μέσα απ' τις στάχτες τους έχοντας όλα αυτά τα χρόνια πίστη θέληση και ελπίδα.

Τέτοιου είδους εκδηλώσεις μνήμης και τιμής είναι σημαντικό να πραγματοποιούνται και να προβάλλονται, επειδή είναι η φωνή της ιστορίας μας, του τόπου μας και παρότρυνση για την αναγέννηση μας.

Μαριάννα Γ. Γαλανάκη

Διακρίσεις Αποκορωνιωτών στις εκλογές της Διεθνούς Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών

Γράφει ο Γιώργος Γιακουμινάκης*

Στο νέο Διοικητικό Συμβούλιο της Διεθνούς Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών που προήλθε από τις εκλογές της 3-11-2019, ο Γιώργος Π. Γιακουμινάκης από το Φρε Αποκορώνου εκλέχθηκε στη θέση του Α' Αντιπροέδρου και ο Σήφης Πετράκης από την Ασή Γωνιά Αποκορώνου ορίστηκε σαν εκπρόσωπος της ΔΕΕΛ στην Κρήτη.

Ακολουθεί το δελτίο τύπου της Δ.Ε.Ε.Λ για τις εκλογές.

Διεθνής Εταιρεία Ελλήνων Λογοτεχνών
 @ Καλλιτεχνών - Δ.Ε.Ε.Λ.
 Αριθμ. Μητρώου Πολιτιστικού Φορέα
 1116 (ΥΠ.ΠΟΛ.)

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ 08.11.2019

Από τις αρχαιεσιές της Διεθνούς Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών, οι οποίες διεξήχθησαν στις 03.11.2019 και την συνεδρίαση της 07.11.2019 καταρτίστηκε η σύνθεση του νέου Διοικητικού Συμβουλίου- επιτροπών, ως εξής:

Διοικητικό Συμβούλιο
 Πρόεδρος: **Βλαχοπαναγιώτου -Μπαταλιά Αικατερίνη**
 Α' Αντιπρόεδρος: **Γιακουμινάκης Γεώργιος**
 Β' Αντιπρόεδρος: **Πάστρας Πλούταρχος**
 Γενικός Γραμματέας: **Λυκούδης Σπυρίδων**
 Ταμίας: **Καπνιστής Παναγιώτης**
 Έφορος: **Λεβαντής Αλέξανδρος**
 Εκπρόσωπος δημοσίων σχέσεων: **Τομπαλίδου-Γουλίμη Βασιλική**
 Εκπρόσωπος ΜΜΕ: **Κακογιαννάκη Ευφροσύνη**
 Σύμβ.-Ειδικός Γραμματέας: **Καππέ Σταματία**

Επιτροπές
 Καλλιτεχνική και Λογοτεχνική Επιτροπή **Κατσούλα-Κορωναίου Ελένη**
Ηλιοπούλου-Κουφοπούλου Θεοδώρα
Γαβαλά Αικατερίνη
 Εξελεγκτική Επιτροπή: **Νίσλογλου Παύλος**
Τσαρτσάλης Ιωάννης

Τομπαλίδου Μαρία
 Επιτροπή Αρχών:
Μαυροκέφαλος Νικόλαος
Ρουτσιέρη Μαρία
Μπουλουγούρη Ιωάννα
 Εκπρόσωποι ΔΕΕΛ
Αργυράκη-Μαράτου Ισαβέλλα:
 Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αργυράκης Φώτης: Ευρωσύμβουλος
Ατσαβές Γεώργιος: Λακωνίας
Καππέ Σταματία: Θεσσαλίας
Καρυπίδου Αλέκα: Δ. Μακεδονίας
Μιχαλοπούλου Σωσώ: Κορινθίας
Ντόβας Μιλτιάδης: Ηπείρου
Παναγιωτάκος Γεώργιος: Κ. Μακεδονίας
Πατούχα Σοφία: Αχαΐας
Πετράκης Σήφης: Κρήτης
Σελίμη Έφη / Κωνσταντίνου Γιώργος:
 Ευβοίας & Σκύρου
Σοϊταρίδη Χριστίνα: Αυστραλίας
Yang Zongge: Κίνας

*Λογοτέχνης ποιητής
 Τηλ. επικοινωνίας 6936165412

Μέρα Κατοχής Ας μας άκουγαν μια φορά!

Η γιορτή της 28ης Οκτωβρίου μας φέρνει πίσω στα δύσκολα χρόνια της κατοχής, που τα θυμούνται πολύ καλά όσοι τα έζησαν. Μια μέρα της κατοχής, φθινόπωρο του 1942, θα προσπαθήσω να ζωντανέψω έτσι όπως ακριβώς χαραχτηκε βαθιά στο νου και την ψυχή μου.

Οι Γερμανοί είχαν επιτάξει σε διάφορα σπίτια του χωριού από ένα δωμάτιο για να μένουν. Αυτό το κανόνιζε, παρουσία Γερμανού αξιωματικού με διερμηνέα μαζί, ο Πρόεδρος του χωριού. Σε μας διάλεξαν τη σάλα για έξι Γερμανούς, παρά τις διαμαρτυρίες του πατέρα μου, επειδή για να πάμε να κοιμηθούμε έπρεπε να περάσουμε από τη σάλα. Δεν υπήρχε άλλος τρόπος, μια και η κουζίνα δεν επικοινωνούσε με το υπνοδωμάτιο. Ο πρόεδρος όμως, ο Χαρίδημος Καλλιβρετάκης, ήταν ανένδοτος: «Μη φωνάζεις Νικολή, το καλό που σου θέλω, είναι διαταγή». Και αφού συνεννοήθηκε με το Γερμανό πρόσθεσε: «Θ' αφήνουνε ανοικτή τη πόρτα και θα περνάτε όντε θέλετε». Ήταν ο δικός του λόγος και δεν σήκωνε αντίρρηση. Διαταγή βλέπετε και μάλιστα Γερμανική!

Το δωμάτιο άδειασε γρήγορα, εκτός από ένα μεγάλο καθρέφτη που έμεινε κρεμασμένος στη θέση του. «Έτσι κι αλλιώς μπορεί και να σπάσει ανέ τονέ μετακινιούμε από τον ένα τόπο στον άλλο», παρατήρησε ο πατέρας. Οι Γερμανοί απέναντι από την πόρτα στον τοίχο, από την αριστερή πλευρά, κρέμασαν τα όπλα τους. Σ' έπιανε τρόμος μόνο να τα βλέπεις. Στη δεξιά τοποθέτησαν τα κρεβάτια, με έναν τρόπο που γέμισε έκπληξη τα παιδικά μου μάτια. Ήταν δίπλα-δίπλα δύο μονά κρεβάτια, επάνω τους ακριβώς, όπως στις καμπίνες των πλοίων, άλλα δύο και ακόμη πιο πάνω, με τον ίδιο τρόπο, άλλα δύο. Και τα έξι περιβάλλονταν με τούλια. Η δική μου απορία τότε ήταν πως έμπαιναν μέσα και πως σκαρφάλωναν στις δύο επάνω σειρές. Εκτός από τα όπλα στα κρεβάτια θυμάμαι, κοντά στην πόρτα προς τη μέση, μια μεγάλη ξυλόσομπα. Κάθε βράδυ περιμέναμε να κοιμηθούν αφού έσβηναν το φως, μια μεγάλη φωτεινή λάμπα, το λουξ, και τότε εμείς στις μύτες των ποδιών, κρατώντας και την αναπνοή μας ακόμη, περνούσαμε με το λύχνο αναμμένο και κλείναμε τη μεσόπορτα από μέσα με το σύρτη. Ο πατέρας άνοιγε το παράθυρο της κρεβατοκάμαρας, γέρνοντας τα φύλλα του, για να μπορούμε να φύγουμε από κει, αν άκουγε θόρυβο. Πόσο θα καταφέρναμε να απομακρυνθούμε, σε περίπτωση που θα μας κυνηγούσαν οι Γερμανοί, αυτό είναι άλλο θέμα.

Κάποια φορά ο πατέρας επέμενε να πάει και η μάνα στις ελιές, στα Βλάχια, για να τελειώσουν μέχρι το βράδυ και να μη φάνε κι άλλη μέρα στο ίδιο χωράφι. Η κουβέντα γινόταν για το «ήντα θα γενούνε

τα κοπέλια μοναχά ούλη μέρα». Η αδερφή μου ήταν μόλις δυο χρονών. Όμως ο πατέρας ήταν πειστικός. «Η μεγάλη, -εγώ έπρεπε να ήμουν αυτή παρά τα τέσσερα χρόνια μου!-, θα προσέχει τη μικρή. Θα την αφήσουμε μια μπουκιά ψωμί να φάνε, και θα γείρομε νωρίς το απόγεμα πρίχου αναμαζωχτούνε οι Γερμανοί το βράδυ. Δεν παθαίνουνε πράμα τα κοπέλια! Άντες γλήγορα μην ξαργούμε». Ξεκίνησαν αφού μου είπανε άλλη μια φορά τις χιλιοειπωμένες συμβουλές: «Να προσέχεις το μωρό. Εσύ είσαι η μεγάλη. Να μην κάνετε φασαρία, να μην κλαίτε, και ανέρθουνε οι Γερμανοί να μην παραστεκουλιάζετε και να κάτσετε ήσυχα στην κουζίνα». Η μέρα πέρασε και κόντευε να βραδιάσει. Το λίγο ψωμάκι δεν μπορούσε να ξεγελάσει άλλο την πείνα. Ύστερα άρχισε να σκοτεινιάζει. Σπίρτα δεν μου άφηναν και δεν μπορούσα ν' ανάψω ούτε το λύχνο ούτε φωτιά. Το μωρό γκρίνιαζε! Όπως το είχα κοντά μου το ένιωσα βρεγμένο και παγωμένο. Θε μου τι να κάμω; Του έβγαλα το βρεγμένο εσώρουχο, αλλά δεν τολμούσα να περάσω μόνη μου από το δωμάτιο των Γερμανών για να φέρω άλλο. Κι ύστερα ούτε που θα κατάφερνα να το ντύσω! Έτσι προσπαθούσα να το παρηγορήσω λέγοντας του μην κλαις να σε μια στιγμή έφτασαν από το χωράφι. Ακούγοντας τη φωνή μου ξεγελούσα κάπως και το δικό μου φόβο και την πείνα. Όμως η ώρα περνούσε και το μικρό έχασε εντελώς την υπομονή του. Δεν σταματούσε το κλάμα ούτε για να μ' ακούσει. Και παγώναμε όλο και πιο πολύ. Οι Γερμανοί είχαν γυρίσει από ώρα. Μιλούσαν πολύ δυνατά και τους άκουγα δεν έκλειναν τελείως την πόρτα ποτέ. Και η σόμπα τους έκαιγε. Τι ζεστά που θα ήταν εκεί μέσα! Γιατί όμως η μάνα παράγγειλε μακριά; Μπορεί επειδή νόμιζε ότι δεν θ' αργούσαν. Κι αν πάθει τίποτα το μωρό από το κρύο, πάλι δεν θα με μαλώσουν

γιατί εγώ που ήμουν πιο μεγάλη δεν το πρόσεξα; Όχι το μωρό δεν πρέπει να πάθει τίποτα! Έτσι σκουπίζοντας με τα χέρια μου τα δάκρυα από το προσωπάκι του το όμορφο, είπα: «Θα πάμε μέσα να ζεσταθούμε αν σταματήσεις να κλαις. Γιατί αλλιώς μπορεί να μας σκοτώσουν. Δεν θα μιλούμε και δεν θα ζητήσομε τίποτα. Αν δεν μας διώξουν θα ζεσταθούμε, θέλεις»; Μ' ένα αναφιλητό είπε ναι. Το πήρα από το χεράκι και πήγαμε στην πόρτα. Χωρίς να χτυπήσω, την τράβηξα απαλά σαν τη γάτα και μπήκαμε μέσα. Κανείς δεν μας είπε τίποτα. Λες και δεν μας είδαν. Και οι έξι όρθιοι γύρω στην πυρωμένη σόμπα κουβέντιαζαν πολύ δυνατά. Μπορεί και να μάλωναν για κάτι. Οι φωνές όλο και αγρίευαν. Το μωρό ακούγοντάς τους και βλέποντας τα όπλα απέναντι, τρόμαξε πιο πολύ και άρχισε να κλαίει πολύ δυνατά. Οι Γερμανοί σταμάτησαν να μιλούν και μας κοίταγαν σαν να μας έβλεπαν εκείνη τη στιγμή. Αμέσως πάγωσα: Θα το σκοτώσουν!

Αν δεν με σκοτώσουν και μένα τι θα πω στον πατέρα και τη μάνα; Ένας φαινόταν πιο μεγάλος από τους άλλους, έβαλε στο χέρι του μωρού μια σοκολάτα και σε μένα ένα μπισκότο. Συλλογισμένος το σήκωσε στην αγκαλιά του και επειδή δεν σταμάτησε το κλάμα, το χόρευε στα χέρια του κάνοντας βόλτες στην αυλή. Τρέμοντας, τον παρατηρούσα από μια γωνιά κάθε φορά που πλησίαζε προς την πόρτα του κήπου, μήπως πετάξει το παιδί και το σκοτώσει. Χωρίς να το καταλαβαίνω, όσο πιο πολύ φοβόμουν τόσο πιο δυνατά έσφιγγα το μπισκότο στο χέρι μου μέχρι που έγινε θρύψαλα. Επιτέλους γύρισαν από το χωράφι. Κι εμείς ζούσαμε ακόμη! Η μάνα ανήσυχη, άφησε μοναχό τον πατέρα να ξεφορτώσει τα γάιδαρο, άρπαξε το μωρό από τα χέρια του Γερμανού και μπήκαμε μέσα. Όπως προχωρούσα τον πρόσεξα να βοηθά τον πατέρα. Το μικρό αποκαμωμένο γρήγορα

πρέμπσε στην αγκαλιά της μάνας και αποκοιμήθηκε βαθιά. Ο φόβος μου μεγάλωνε. Τι θα μου έλεγε που δεν την άκουσα; Μόλις άφησε την αδερφή μου να κοιμάται και μου είπε «έλα 'δω παιδί μου. Δεν σου 'χω πει...», ξέσπασα... Την διέκοψα κλαίγοντας και ψέλλισα: «Μη με μαλώσεις. Το μωρό θα πέθαινε...». Μου φάνηκε αλλιώςτικη. Με πήρε στην αγκαλιά της και όπως με χάιδευε μονολογούσε: «Είντα έργοιες σου φορτώνουμε από ντεδά παιδάκι μου τσοι πλάτες σου. Ανάθεμα τον πόλεμο». Ο πατέρας φάνηκε στην πόρτα αναστατωμένος. Κρατούσε στο χέρι του μια φωτογραφία και την έφερε στο φως του λύχνου να τη δει. Ήταν μια γυναίκα και δυο παιδιά. Το μεγάλο ήταν κορίτσι περίπου σαν και μένα στην ηλικία. Μόνο τα μαλλιά του ήταν ξανθά και ίσα. Το πιο μικρό δεν καταλάβαινες αν ήταν αγόρι ή κορίτσι. «Κλαίει κι εφτός ο παντέρμος» είπε ο πατέρας. «Μου 'δειξε τη φωτογραφία με τη γυναίκα και τα κοπέλια ντου και μου 'πε: Ντικιά μου πίκουλα εγκώ θα ξαναντεί Νίκος; Είπα να του 'λεγα! Σάματις θέλουμε ούλοι τον πόλεμο; Ψυχή θα παραδώκουνε. Ας τσοι κρίνει ο Θεός κατά που τηνε πρέπει». Κοίταζα το Γερμανό που ήταν έξω στην πόρτα ενώ έπαιρνε με ευλάβεια θαρρείς, τη φωτογραφία και την έβαλε στη μέσα αριστερή τσέπη του αμπέχωνου. Τα δάκρυα από τα μάτια του δεν είχαν στεγνώσει. Τι παράξενο, σκέφτηκα κλαίει και οι μεγάλοι ακόμη και όταν έχουνε τουφέκια; Τι φοβούνται

άραγε; Εκείνο το βράδυ δεν μπορούσα να κοιμηθώ. Σκεφτόμουν το ξανθό κορίτσι της φωτογραφίας. Πώς να το λένε; Δε με νοιάζει. Εγώ θα το βαφτίσω Γερμανούλα. Κάποια στιγμή πίστεψα πως ήταν πολύ κοντά μου και άρχισα να του μιλώ: «Ξέρεις Γερμανούλα θαρρώ πως σ' αγαπώ κι ας μη σε ξέρω. Πρέπει να είσαι πολύ μακριά αφού δεν σ' έχω δει ποτέ. Εμείς εδώ κρυώνουμε και πεινάμε και σκοτώνουν πολλούς, ακόμη και μικρά παιδιά, οι στρατιώτες σαν τον πατέρα σου. Δεν ξέρω αν έχει σκοτώσει κι εκείνος. Απόψε μου φάνηκε καλός άνθρωπος, κι ας λείει η μαμά μου. Νομίζω ότι κι εσύ θα κλαις μερικές φορές ας έχεις φαγάκι, ωραία ρούχα, και παιχνίδια. Δεν σου λείπει ο μπαμπάς σου; Εκείνος σε αγαπά και έκλαιγε απόψε. Σίγουρα θα ήθελε να ήταν κοντά σου. Αν μπορούσα θα τον βοηθούσα να γυρίσει. Δεν θα χαιρόσουν πολύ; Δεν καταλαβαίνω, Γερμανούλα μου, ποιοι διώχνουν τους ανθρώπους από τα σπίτια τους, τους δίνουν όπλα και τους βάζουν να σκοτώνουν. Και γιατί το κάνουν; Κοίταξε όλοι κλαίει κι εσύ και ο μπαμπάς σου κι εμείς όλοι. Σε παρακαλώ κάνε τον να γυρίσει κοντά σας. Και για να ξέρεις εδώ δεν τους αγαπά κανείς. Μη μου θυμώνεις που σου το λέω. Είναι αλήθεια. Άκου αν φύγουν όλοι οι στρατιώτες θα σταματήσει ο πόλεμος. Και τότε θα γελούμε κι εσύ κι εγώ κι όλα τα παιδιά και θα παίζουμε χωρίς να φοβόμαστε. Γερμανούλα πώς να κάνουμε τους μεγάλους να καταλάβουν

ότι ο πόλεμος δεν είναι καλός; Σου τα λέω όλα αυτά γιατί είσαι καλή. Αλλιώς γιατί θα έκλαιγε ο μπαμπάς σου για σένα; Μην ξεχνάς να παρακαλές να σταματήσει ο πόλεμος. Η μαμά μου όλο λείει ανάθεμά τονε για πόλεμος. Κι εγώ όλο μπερδεύομαι πιο πολύ. Αν ρωτούσαν οι μεγάλοι εμάς τα παιδιά και μας άκουγαν, έστω και μια φορά, ασφαλώς δεν θα γίνονταν πόλεμοι. Όλο μας λένε όταν μιλάμε. «Σώπα!» Είσαι μικρός, δεν ξέρεις». Αυτοί που είναι μεγάλοι και ξέρουν, πες μου Γερμανούλα, αγαπάνε το κακό; Τους αρέσει ο πόλεμος; Θε μου, ας μας άκουγαν μια φορά!

Είμαι κουρασμένη, πεινώ και λιγάκι, μα χαίρομαι που σε έκανα φίλη μου και σου κουβέντιασα. Σ' αγαπώ. Καληνύχτα Γερμανούλα».

Αθωότητα

*Για λίγο χθες στα χέρια μου
κανάκεψα έναν άγγελο.
Ήταν δεν ήταν δύο χρονών.*

*Βλέμμα, γέλιο, λεξούλες,
της αθωότης λούλουδα,
την αγκαλιά μου γέμισαν.*

*Κι από το νου και την ψυχή
ό,τι κακό και ό,τι άσχημο,
παράταιρο όπως ένιωσε,
ντροπιάστηκε και χάθηκε.*

Μαίρη Πριπάκη-Κουντάνη

Συνέχεια από τη σελίδα 3

κι επέφτανε οι σταλαματιές τση πέτρας, του σιδέρου, κι η Αρετούσα τσ' εύρ' εκεί, κι ήσαν αίμα ταχυτέρου.

Εμίσεψε ο Ρωτόκριτος, και βιάζει τον η ώρα,
μ' ένα πρικύ αναστεναμόν, που σείστηκεν η Χώρα.
Επόμεινεν η Αρετή μόνο με τη Φροσύνη,
πράμα μεγάλο εγίνηκε σ' αυτήν την ώρα κείνη.
Εις την ποδιάν τση Νένας της ήπεσε κ' ελιγώθη,
γή απόθανε, γή ζωντανή αν είναι, δεν το γνώθει.
Μην την καταδικάσετε την πρικαμένη Κόρη,
αν είναι και να βλεπνθεί εις τούτα δεν ημπορεί.
ήτον ακόμη κοπελιά, κι αμάθητη στα πάθη,
κι ως ήρχισεν ο Έρωτας να την πατάξει, εκάθη.

Δείξε χρουσάφι και φωτιά του κοπελιού να πιάσει,
να δεις πώς τρέχει στη φωτιάν, κι εις το κακόν του αράσσει.
Κι έπαρε ξόμπλι απ' τα μικρά, κι άμε στα πλιά μεγάλα,
κείνα που εξεβυζάσασι, και πλιο δεν τρώσι γάλα,
να δεις κι αυτά πώς στο Κακόν τρέχουν, και δε γρικούσι
ποια πράματα τα βλάφτουςι, ποια 'ναι που τα φελούσι.
Το φτάξει δώδεκα χρονών, και παραπάνω σώσει,
γιατί ακόμη δεν έχουσι θεμέλιον ουδέ γνώση,
ράσσουσι πάντα σ' άφαντα, τ' αφήφιστα γυρεύουν,
εις το κακό σιμώνουσι κι απ' το καλό τως φεύγουν.
Και το ν' αρχίσει τσι μικρές Έρωτας να πατάσσει,
δεν έχου' γνώσης δύναμη, ν' αφήσου να περάσει,
μα είν' εύκολες στο μπέρδεμα, κι όντε πιαστούν στο δίκτυ,
εις αφορμάγραν είδαμεν ο Πόθος πως τσι ρίκτηι.
Δεν είναι τούτη μοναχή, μα εσφάλασιν-ε κι άλλες,
πλια φρόνιμες και γνωστικές, πλι' άξες και πλιά μεγάλες,
νιές, και στεμένες του Καιρού και γρες να ξαφορμίσουν,
κι οι πονηριές του Έρωτα όλες να τσι νικήσουν·

και νάχου εγγόνια και παιδιά, και να μηδέν ψηφούσι,
μα να οργιστούσιν ολονών, τσ' Αγάπης ν' ακλουθούσι·
κι εις πεθυμιά προσωρινή, που σαν ανθός διαβαίνει,
κι ωσάν τον άνεμο σκορπά, κι ωσάν τα νέφη ππαινεί,
να βάλουν τες ολπίδες τως εις θάρρος κομπωμένο,
σ' έναν αφέντην πίβουλον και καταφρονεμένο.

(από την κριτική έκδοση του «Ερωτόκριτου», σε επιμέλεια
Στυλιανού Αλεξίου, εκδ. Ερμής, Αθήνα 1985)

Μνήμη Βασίλη Καλαϊτζή Μουντάκι Χαιρέτη

«Έφυγε» ένας άνθρωπος της προσφοράς. Το όνειρό του για δημιουργία Λαογραφικού Μουσείου στα Χανιά περιμένει την υλοποίησή του.

Άνθρωπος της προσφοράς, συλλέκτης, αλλά και δωρητής μιας πλούσιας συλλογής με λαογραφικά αντικείμενα με όνειρο τη δημιουργία Λαογραφικού Μουσείου στα Χανιά, ο Βασίλης Καλαϊτζής Μουντάκις, έφυγε στις 30 Ιουλίου 2019 από τη ζωή σε ηλικία 94 ετών, με την είδηση του θανάτου να σκορπά θλίψη.

Αγαπητός σε όλους όσοι τον είχαν γνωρίσει, προικισμένος με μια εκπληκτική ικανότητα χειρισμού του λόγου, εξαιρετος αφηγητής, ο Βασίλης Καλαϊτζής Μουντάκις, στρατιωτικός νομικός, ανιψιός του αείμνηστου δημάρχου Χανίων, Εμμανουήλ Μουντάκη, είχε επίσης διατελέσει γενικός γραμματέας του Ελληνικού Συνδέσμου Ηνωμένων Εθνών, αλλά και μέλος της Ιστορικής Λαογραφικής Εταιρείας Κρήτης (ΙΛΑΕΚ).

Ο Βασίλης Καλαϊτζής Μουντάκις, ο οποίος είχε δύο παιδιά, γεννήθηκε στη Χαλέπα. Φυσικός του πατέρα ήταν ο γνωστός Χανιώτης (εξ' Αρμένων) δικηγόρος και φιλότεχνος Ευστράτιος Βασιλείου Καλαϊτζής Χαιρέτης, που πέθανε νεότατος. Υιοθετήθηκε από τον στρατηγό Αναθεωρητικού Παύλο Μουντάκι (εκ Κεφαλά). Σπούδασε Νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και Πολιτικές Επιστήμες στην Πάντειο και στην Ανώτατη Εμπορική. Ήταν απόφοιτος της Δημοσιογραφικής Σχολής του Ιλινόις και πριν καταταγεί στη Στρατιωτική Δικαιοσύνη, «ερωτοτρόπησε» με τη δημοσιογραφία. Σταθμοί στη στρατιωτική του σταδιοδρομία ήταν η απόταξή του από τη Χούντα και η ανάθεση σ' αυτόν της κωδικοποίησης της Νομοθεσίας των Ενόπλων Δυνάμεων. Στα Ιωάννινα, όπου υπηρέτησε, ανέπτυξε πλούσια δραστηριότητα σε εθνικό και πολιτιστικό επίπεδο.

Ως γενικός γραμματέας του Ελληνικού Τμήματος του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών είχε αναπτύξει πολυποίκιλη δραστηριότητα. Ήταν μανιώδης συλλέκτης και δώρισε την ξεχωριστή λαογραφική του συλλογή στην ΙΛΑΕΚ. Επίσης, δώρισε στο ίδρυμα: «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος» μια άλλη μοναδική σε αξία συλλογή που αφορά τη Μικρασιατική Καταστροφή -γι' αυτό έχει αναγορευθεί εταίρος. Έχει τιμηθεί από πολλούς φορείς.

Ο ίδιος, ο οποίος υπήρξε και συνεργάτης των «Χανιώτικων Νέων», είχε τιμήσει ιδιαίτερα τη δημιουργία του Μουσείου Τυπογραφίας Γιάννη και Ελένης Γαρεδάκη προς το οποίο έκανε δωρεά, εμπλουτίζοντας τη συλλογή του, σπάνιες γκραβούρες, παλιές εφημερίδες, κ.α.

Τέτοιες μέρες του 2010 στο Κέντρο Αρχιτεκτονικής της Μεσογείου είχε πραγματοποιηθεί, στο πλαίσιο της διοργάνωσης του Αγροτικού Αυγούστου εκείνης της χρονιάς, έκθεση φωτογραφίας και αντικειμένων με θέμα τα δημητριακά στην παράδοση της Κρήτης με υλικό το οποίο,

μεταξύ άλλων, είχε παραχωρήσει και ο Βασίλης Καλαϊτζής Μουντάκις.

Τον Ιανουάριο του 2013 στο σπίτι του στην οδό Ραδάμανθους στην παλιά πόλη των Χανίων εκδηλώθηκε πυρκαγιά με αποτέλεσμα να χαθεί σπάνιο λαογραφικό υλικό του ίδιου.

Ο Βασίλης Καλαϊτζής Μουντάκις από τον γάμο του είχε δύο παιδιά. Τα τελευταία χρόνια ζούσε στην Αθήνα με την κόρη του.

«Ξεκίνησα συλλέγοντας γραμματόσημα, όπως όλα τα παιδιά, αλλά μετέπειτα άρχισα να συλλέγω τα πάντα. Και τι δεν συνέλεγα,

μέχρι κουμπιά. Στην Αθήνα έχω ολόκληρα σακουλάκια από διάφορα κουμπιά, από στολές στρατιωτικές, διότι κάποτε οι αξιωματικοί σε κάθε στρατιωτικό σώμα, είχαν διαφορετική στολή. Οι γιατροί είχαν στολές με το φίδι πάνω, οι μάχιμοι είχαν χρυσά κουμπιά, οι μη μάχιμοι είχαν αργυρά κουμπιά κ.λπ.. Έπειτα μάζευα καπάκια από διάφορα μπουκάλια, κουτιά ολόκληρα. Μανία ήταν αυτή. Και τι δεν μάζευα. Επίσης διάλεγα υφάσματα, κασμίρια από εμποροράφτες. Έχω στην Αθήνα ολόκληρο μπλοκ με δείγματα από κασμίρια», έλεγε.

Σε συνέντευξή του στη συνεργάτιδα των «Χ.Ν.», Μαρία Δρακάκη, που δημοσιεύτηκε στις 11 Οκτωβρίου 2003, ο Βασίλης Καλαϊτζής Μουντάκις, έλεγε ότι ο συλλέκτης «πρέπει να επιδιώκει την έκθεση των αντικειμένων της συλλογής του σε Μουσεία ή δημόσιες συλλογές, επισκέψιμες απ' τον πολύ κόσμο. Όμως αυτό είναι και μία μορφή ματαιοδοξίας γιατί κανείς συλλέκτης δεν θα 'θελε, θαρρώ να εκτεθεί η συλλογή του ανωνύμως».

Ακόμα ανέφερε: «...αληθές είναι ότι μερικά εκ των συλλογικών αντικειμένων και όχι, πάντοτε ιδιαίτερας υλικής αξίας, είναι τόσο συνδεδεμένα, με τον Συλλέκτη που δεν θέλει, όσο ζει, να τ' αποχωριστεί. Τούτο συμβαίνει και με μένα. Αν σας πω τι είναι αυτά που κρατώ και δεν τα δίδω, θα γελάσετε. Πρώτο ένας κρητικός μπακιρένιος μαστραπός χιλιομπαρουλιασμένος. Βρισκότανε μονί-

μως στο πεζούλι έξω από τη, με καμάρια, κουζίνα και φούρνο και τραπεζαρία και κρεβατοκάμαρα και ό,τι άλλο, στο αξεχαστο χωριάτικο σπιτικό των παππούδων μου, στους Αρμένους Αποκορώνου».

Για το επάγγελμά του (δικαστικός στρατιωτικός) έλεγε:

«Δε μου έχει χαρίσει τίποτα. Δεν ένιωσα καμία χαρά. Τουναντίον προβληματισμούς, απογοητεύσεις, κακότητες, ανότητες «εθνικοφροσύνες» διώξεις και αποτάξεις επί Χούντας. Δεν έχω τίποτα το ευχάριστο να θυμηθώ πλην μιας σπάνιας εμπειρίας».

Κοσμοπολίτης ο ίδιος, ταξίδευε συχνά και δήλωνε ότι του άρεσε η Βιέννη για την αρχοντιά της, αλλά και το Παρίσι.

Για τη Χαλέπα όπου γεννήθηκε, έλεγε: «... δε διατηρεί την παλιά της αίγλη. Έχει χάσει εκείνο που την έκανε μοναδική. Κάνω συχνούς νοσταλγικούς περιπάτους και απογοητεύομαι».

Παραθέτουμε μια αφήγηση του Βασίλη Αντωνίου Χαιρετάκη, που μας είπε το 2001, για τον Στρατή Βασιλείου Καλαϊτζή - Χαιρέτη, πατέρα του Βασίλη Καλαϊτζή Μουντάκι Χαιρέτη.

Στρατής Βασιλείου Καλαϊτζής - Χαιρέτης

Ο Στρατής Β. Καλαϊτζής -Χαιρέτης ήταν ο νεότερος γιος του Βασίλη Χαιρέτη. Φοιτητής Νομικής εγκατέλειψε τις σπουδές του και κατετάγη εθελοντής στον στρατό. Πολέμησε στη Μικρά Ασία και συνελήφθη αιχμάλωτος, από όπου δραπετεύσε κόβοντας τα συρματοπλέγματα. Στο λόχο που υπηρετούσε στη Μικρά Ασία ήταν και οι χωριανοί μας Μανώλης Χριστοδουλάκης (Μαυρογένης) και ο Καβρουλάκης Ιωάννης αδερφός του Μανώλη. Ο νεαρός φοιτητής άμαθος δεν μπορούσε να στήσει

το αντίσκηνό του και χρειάστηκε βοήθεια που του έδωσε πρόθυμα ο Μανώλης Χριστοδουλάκης. Ο Στρατής όταν μετετέθη στο Φρουραρχείο Αθηνών πήρε μαζί του και τον Μαυρογένη, επειδή τον είχε βοηθήσει στο στήσιμο του αντίσκηνου, και ο Μαυρογένης πέρασε τόσο καλά στο Φρουραρχείο, που το θυμόταν σε όλη του τη ζωή. Πολλές φορές, έλεγε για τον Στρατή, που δεν ήταν τυχερό να ζήσει, πόσο καλός χωριανός και καλός άνθρωπος ήταν. Εγώ δεν το γνώρισα, άκουσα όμως από τον πατέρα μου και από αυτούς που τον γνώρισαν τι άνθρωπος ήταν. Όταν πέθανε το έμαθε ο Ελευθέριος Βενιζέλος και είπε: Τι κρίμα να πεθαίνουν τέτοιοι άνθρωποι.

Ευχαριστίες στον «Ελευθερόστομο»

Αγαπητέ Ελευθερόστομε,

Παρόλο που δε συνηθίζεται η κριτική πάνω σε κριτική, εγώ τολμώ να κάνω το συνδυασμό κριτικής και ευχαριστιών για όσα έγγραψες στο καλοκαιρινό τεύχος της «Ελευθερόπολης», απευθυνόμενος σε παλιούς και νέους Ελευθεροπολίτες. Στο σκέλος της κριτικής (μου), θα ήθελα να σε συγχαρώ για δύο πράγματα:

1^ο- Για το ότι με λίγους, αλλά επιτυχημένους, έμμετρους στίχους καταφέρνεις να απεικονίσεις ένα «κολάζ» του χαρακτήρα και του έργου του προσώπου στο οποίο αναφέρεσαι, χρωματίζοντας με δικές σου λέξεις και λεπτούς χαρακτηρισμούς (βλ. άρχοντα, πολυτάλαντε, φωτεινός φάρος), τον πολυσύνθετο πίνακα που μας παρουσιάζεις.

2^ο- Για το εύστοχο κλείσιμο κάθε αναφοράς με λόγια που ταιριάζουν σε κάθε περίπτωση

(π.χ. με αγωνιστικούς χαιρετισμούς για τον Γιάννη τον Βασμούλη, με σεβασμό για τον Χαράλαμπο Μπουρνάζο). Το γεγονός αυτό από μόνο του δείχνει ότι σέβασαι τα πρόσωπα και τα έργα στα οποία αναφέρεσαι και ότι μπαίνεις βαθιά στο μυαλό και την ψυχολογία των κρινόμενων χαρακτήρων την ώρα που διαβάζεις και γράφεις την καλόπιστη κριτική σου. Γι' αυτό και σου αξίζουν ξεχωριστά Συγχαρητήρια!

Για το δεύτερο σκέλος άφησα τις ειλικρινείς ευχαριστίες μου, που μπήκες στον κόπο να διαβάσεις το γραφτό μου (ή γραφτά μου), προσπαθώντας μάλιστα να ανιχνεύσεις και να αναδείξεις ουσιώδεις λεπτομέρειες, που συνήθως περνάνε απαρατήρητες. Κάνοντας, συγχρόνως, και μια μικρή ψυχανάλυση του γράφοντα (όλα θετικά στην περίπτωση μου, αλλά και των άλλων). Για να τα κάνεις αυτά, αγαπητέ Ελευθερό-

στομε, θα πρέπει να αφιέρωσες αρκετό από τον χρόνο σου, που -σίγουρα- θα πρέπει να σου είναι πολύτιμος. Δεν είμαστε, βλέπεις, συνηθισμένοι, σε τέτοιες «άδολες» ενέργειες που κολακεύουν τους άλλους, αλλά έχουν το χρονικό τους κόστος, αν μη τι άλλο, για τον ενεργούντα. Γι' αυτό και στην περίπτωση μου, με τις 62 λέξεις που μου αφιέρωσες, δεν τίμησες τόσο εμένα προσωπικά, όσο τον ίδιο σου τον Εαυτό. Και αν ήθελε κανείς να τις ζυγίσει, αυτές τις λέξεις, θα έβλεπε ότι έχουν περισσότερο βάρος από τις σχεδόν 2.000 λέξεις που έχουν τα μεγαλύτερα από τα άρθρα μου στην εφημερίδα μας. Είτε έχουν ενδιαφέρον είτε όχι, θέμα βεβαίως υποκειμενικό. Πολλές ευχαριστίες, λοιπόν, για το τονωτικό σου εξηναδουάρι!

Με εκτίμηση, και από μέρους μου,
Μανώλης Πιπεράκης

Μνήμη Μαρίας Ιωάννη Τσιτσιρίδη-Νικολάου (1956- 2010)

Την Τρίτη, 19 Νοεμβρίου 2019, συμπληρώθηκαν 9 χρόνια, από τον πρόωρο θάνατο της αγαπημένης μας συζύγου, μητέρας, γιαγιάς, αδελφής και θείας Μαρίας Ι. Τσιτσιρίδη.

Η Μαρία Ι. Τσιτσιρίδη, γεννήθηκε στους Αρμένους Χανίων, από το Γιάννη και την Αργυρώ Τσιτσιρίδη. Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και εργάστηκε ως Δικηγόρος στην Αθήνα και από το 1989 στην Κόρινθο, όπου μετακόμισε με το σύζυγο της, εκπαιδευτικό, Δημήτρη Νικολάου. Έκαναν δύο παιδιά, τον Θοδωρή και τη Νανά. Η Μαρία έχαιρε μεγάλης εκτίμη-

σης όχι μόνο στον Δικηγορικό Σύλλογο Κορίνθου, αλλά και στην ευρύτερη Κορινθιακή κοινωνία. Έφυγε από τη ζωή, ξαφνικά, από εγκεφαλική αιμορραγία, ενώ ασκούσε τα καθήκοντα της

δικαστικής αντιπροσώπου, στο Καλέντζι Κορινθίας, στις εκλογές του 2010.

Στη μνήμη της, τελέσαμε τρισάγιο, στο κοιμητήριο του Βοχαϊκού Κορινθίας, όπου αναπαύεται...

«Χαρά και λύπη μάλωναν,
ποιά ξεπερνάει την άλλη
κι ήρθ' η χαρά πιο δυνατή,
κι η λύπη πιο μεγάλη...»

**Δημήτρης, Θοδωρής
και Νανά Νικολάου,**
Νοέμβριος 2019 Κόρινθος

Επιστολή στην «Ε»

Λάβαμε από την κα Τζένη Μπολανάκη την παρακάτω επιστολή που αναφέρεται στη μνήμη του Μανώλη Μπολανάκη

Κύριε Τσακιράκι δεν ξέρω πώς έγινε αλλά τώρα είδα το μήνυμά σου... Το είχα στο μυαλό μου να σου γράψω, γιατί μου το ζήτησε πριν πεθαίνει... Ήθελε να αναγγείλω τον θάνατο του από την εφημερίδα

σου. Σας ευχαριστώ πολύ που το κάνατε μια και άργησα να σας ενημερώσω. Δεν δικαιολογούμαι, αλλά προσπαθώ ακόμα να συνειδητοποιήσω αυτό που έγινε... Παλεύαμε 19 χρόνια με τον καρκίνο, ήταν παλικάρι μέχρι την τελευταία στιγμή· μόνος του ζήτησε από τον γιατρό να σταματήσει το οξύγονο. Ο ίδιος έβγαλε την μάσκα, λέγοντας μας ότι μας αγαπάει αλλά προτιμάει

τον θάνατο από το να μην είναι όπως ήταν. Καμάρωσε τους δυο γιούς μας που έχουν σπουδάσει σε ανώτατες σπουδές και είναι καλά παιδιά, καθώς και τα τρία εγγόνια μας. Πήρε την χαρά να ακούσει το όνομά του στον Μανωλάκι μας. Η απουσία του μας έχει πονέσει πολύ όλους. Και πάλι σας ευχαριστώ πολύ!

Τζένη Μπολανάκη

Του Ψηλορείτη οι στρατές

Λάβαμε το νέο τεύχος της περιοδικής έκδοσης της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου, «του Ψηλορείτη οι στρατές». Όπως αναφέρει στο εισαγωγικό του σημείωμα «Από τεύχος... σε τεύχος. Η Κρήτη της μνήμης...», ο **Γιάννης Νιωτάκης** «κάθε καλοκαίρι, αλλά και κάθε που βολεί τον καθένα επιστρέφει στην πατρίδα εστία. Και για να δει συγγενείς και φίλους, μα κυρίως, για ένα προσκύνημα που έχει ανάγκη. Το προσκύνημα στις μνήμες της παιδικής του ηλικίας. Κι όσο μεγαλώνει,

τόσο και μεγαλύτερη γίνεται η νοσταλγία για τον τόπο, μα πιο πολύ για τους ανθρώπους. Ο τόπος αλλάζει, η ζωή συνεχίζεται από τους νέους, με τους κανόνες του καιρού. [...] Σήμερα, εκείνα τα καφενεία κι οι φούρνοι δεν υπάρχουν στον δρόμο αυτό. Άλλα έχουν μετασκευαστεί και άλλα παραμένουν όπως ήταν εξωτερικά, έρημα, θυμίζοντας εκείνες τις εποχές... Που αν και ήταν φτωχικές τροφοδοτούσαν την ψυχή με την τροφή που έχει περισσότερο ανάγκη ο άνθρωπος.

Με την αλληλεγγύη, την ανθρωπιά, την καλοσύνη, το φιλότιμο και την αγάπη», για να αναρωτηθεί στη συνέχεια «Πού πήγε αυτή η Κρήτη; Δεν ζει πια, παρά μόνο στη θύμηση και στην καρδιά...»

«Στην αρένα» η νέα ποιητική συλλογή του Σήφη Μιχελογιάννη

Την Τετάρτη, 6 Νοεμβρίου 2019, παρουσιάστηκε, στην κατάμεστη από κόσμο αίθουσα «Πολυχρόνης Πολυχρονίδης» στο Πνευματικό Κέντρο Χανίων, η νέα ποιητική συλλογή «Στην αρένα» του Σήφη Μιχελογιάννη, πολιτικού, πρώην βουλευτή Χανίων, μέλους της Συντονιστικής Επιτροπής της Διεθνούς Εταιρείας Φίλων Νίκου Καζαντζάκη, αντιπροέδρου του ελληνικού Τμήματος και Υπεύθυνου του Τομέα Κρήτης.

Την εκδήλωση διοργάνωσαν η Περιφέρεια Κρήτης - Περιφερειακή Ενότητα Χανίων, το Πνευματικό Κέντρο Χανίων, η Διεθνής Εταιρεία Φίλων Νίκου Καζαντζάκη (ΔΕΦΝΚ) και οι εκδόσεις της συλλογής «Ραδάμανθους», ενώ τον συντονισμό της εκδήλωσης είχε η φιλόλογος Μαρία Μαραγκά, πλαισιωμένη μουσικά με τραγούδια που τραγούδησε ο Τάσος Ψαλιδάκης, έχοντας στο πιάνο τον Γιώργο Σαλιάρη.

διακρίθηκε για το άμεμπτο του ήθους του, την ακεραιότητα του πολιτικού του ρόλου στην ανάληψη των καθηκόντων της θητείας του και προπαντός την ευαισθησία του στον Άνθρωπο. «Στην αρένα» η ποιητική φλέβα θα ζωντανέψει ανασύροντας βιωματικές μνήμες και προγονικές στάσεις με ιστορικό αποτύπωμα στο χρόνο που κινούν - τον αναστοχασμό ενδεχομένως - και παράλληλα εμπνέουν και καθοδηγούν τις γενιές του μέλλοντος:

«Πόσο εύκολη είναι η καταστροφή
Πόσο απολαυστική είναι η εκδίκηση
Όταν μιλούν την ίδια γλώσσα

Αιφνίδιος ο θάνατος, εμφύλιος ο πόλεμος» διαπιστώνει με ειρωνική θλίψη το ποιητικό υποκείμενο στο ποίημα «Ξαναγύρισαν οι εχθροί». Στη μέγιστη συναισθηματική αξία του εν λόγω ποιήματος λανθάνει από σεμνότητα της πέννας η βαριά πατρική κληρονομιά από την εθνική αντίσταση με τη καθοριστική συμβολή του πατέρα αξιωματικού των Βαλκανικών πολέμων Δημήτρη Μιχελογιάννη στη βαρυσήμαντη αυτή σελίδα της πολεμικής ιστορίας του νησιού.

Ο **Γιάννης Φίλης**, τέως πρόεδρος του Πολυτεχνείου Κρήτης, παρουσιάζοντας το βιβλίο επεσήμανε πως το βασικό χαρακτηριστικό της συλλογής είναι πως «ο ποιητής καταφέρνει μέσα από ελάχιστες λέξεις να πει πάρα πολλά πράγματα [...], απόσταγμα εμπειρίας μιας ολόκληρης ζωής, ενός ανθρώπου που έχει ζήσει πολλές όψεις αυτής της κοινωνίας ως άνθρωπος, επιστήμονας και πολιτικός».

Η φιλόλογος και υπεύθυνη της τοπικής Επιτροπής της Διεθνούς Εταιρείας Φίλων Νίκου Καζαντζάκη **Ρούλα Βουράκη** μίλησε για την ευαισθησία που διακρίνει τον Σήφη Μιχελογιάννη στον τρόπο που παρατηρεί τον κόσμο: «Είναι ποιήματα -σημειώνω- όχι μόνο με αισθαντική πνοή, αλλά και μια έλλογη, γραπτή διαμαρτυρία. Είναι πολλαπλά τα μηνύματα της «Αρένας» από το εξώφυλλο ακόμα [...], είναι ποιήματα απόσταγμα πείρας, βιωμάτων και ευαισθησίας βαθιάς. [...] Είναι μια ποιητική κατάθεση που διαβάζεται πολλαπλώς». Επεσήμανε ότι ο Σήφης Μιχελογιάννης

Ο ίδιος ο συγγραφέας-ποιητής, Σήφης Μιχελογιάννης, μιλώντας στους δημοσιογράφους τόνισε πως «η Αρένα μας καλεί να προσέλθουμε στον αγώνα με τόλμη και αυταπάρανηση κι ας είναι σίγουρο το τέλος που μπορεί να είναι τραγικό».

Συγκινησιακά βιωματικός ο χαρακτήρας των ποιημάτων που ιχνηλατούν προσωπικές διαδρομές του ποιητή, καθώς βαδίζει ως ποιητικό υποκείμενο για το ανατομείο της Ιατρικής (Αθηνών), ένας χώρος που φιλοξένησε τα πρώτα φοιτητικά του χρόνια απομυθοποιώντας, ανατρέποντας, προχωρώντας μέχρι να συναντήσει «Στη Φειδιππίδου ένα πρωί» την ιδέα της ελευθερίας.

Κλείνοντας την ευχαριστήρια ομιλία του ο τιμώμενος βουλευτής κι επικαλούμενος την αυθεντία του Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες αναφέρθηκε στο έργο του τελευταίου: «Εκατό Χρόνια Μοναξιάς» θυμίζοντας τη ρήση «όσο αξίζει μια στιγμή συμφιλίωσης, δεν αξίζει μια ζωή φιλίας» για να στηρίξει την πρόταση του για συμφιλίωση της πολιτικής με τη λογοτεχνία.

«Αραγε να έχουν συναντηθεί και πάλι;
Μπορεί και να συμφιλιώθηκαν στην Ιστορία
...Για τη συνάντηση
της Τέχνης με την πολιτική μιλούμε»

Στην Αρένα

Στην αρένα της Παμπλόνας.
Στη φιέστα του Σαν Φερμίν
Δεν βασανίζουν τους ταύρους
Στην Γρανάδα, που όλοι τραγουδήσαμε
Εκεί στην Ανδαλουσία,
σκοτώσανε τον Φεντερίκο.
Για έναν τόσο μεγάλο ποιητή
δεν υπάρχει τάφος
Μετέβη εκ του θανάτου εις την ζωήν.

Στο Νίκο Καζαντζάκη

Ένωθες ότι η μέρα αγαπούσε
την αυγή που ροδίζει
Έβλεπες ότι ο σκίουρος λατρεύει το δέντρο
που στηρίζει τα βήματά του. Ήξερες
ότι η γη δεν γυρίζει γύρω από σένα.
Από ένα παράθυρο κοίταζες τη θάλασσα,
τα δέντρα, τον ήλιο, τα πουλιά που πετούσαν.
Ήθελες να σώσεις όλα ετούτα
τα θάύματα του κόσμου
Ήθελες να σώσεις τον άνθρωπο
Δεν ακούσαμε την κραυγή σου
Τρομάξαμε γιατί δεν έλπιζες τίποτα
Τώρα όμως ξέρουμε.
Ήθελες να είσαι ελεύθερος.
Ήσουν έτοιμος για νέες οδύσσειες.

πηγή: Χανιώτικα Νέα

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΜΑΣ

Το περασμένο τρίμηνο λάβαμε από τους αγαπητούς αναγνώστες τα παρακάτω ποσά ως οικονομική ενίσχυση της εφημερίδας μας. Τους ευχαριστούμε όλους θερμά.

Ζκέρνη Βασίλη	Αθήνα	20€
Καρδάμη Καβρουλάκη		
Ιωάννα	Αθήνα	30€
Σωτηρίου Γεώργιος	Αθήνα	30€
Πική Τιτίκα στη μνήμη της γιαγιάς της Αικατερίνης Λιονάκη	Αθήνα	50€

Επαναλαμβάνομαι στο σωστό την δωρεά των Παπαδάκη Νικόλαου και Μάνθου του Ιωάννη, 150 €, που έγινε στη μνήμη του θείου τους Μιχάλη.

Οι οικονομικές προσφορές μπορούν να κατατίθενται στο λογαριασμό GR9001101560000015676103433 της Εθνικής Τράπεζας δηλώνοντας στην τράπεζα το όνομά σας, ή να αποστέλλονται με ταχυδρομική επιταγή στη διεύθυνση: Τσακίρακις Γιάννης, Σουλίου 124, 173 42 Αγ. Δημήτριος και στη συνέχεια να ενημερώνετε την εφημερίδα στο τηλέφωνο 210-9916613, για να σας σταλεί η σχετική απόδειξη.